

לפנינו לא נשוא: עלום אטא.

העולם
לפי

העורך הראשי: אורי אמרי ראש המערכת: שלום כהן

עורך הכיתוב: דוב ארתור הכתב הראשי: אהרון דולב

עורך התבנית: דוש הצלם הראשי: פאול גולדמן

עורכי מדורים: מיכאל אלמן, יחיאל כשן, ניצה נבי, איחמר עילם. משתתפים קבועים: פרנצה נרובנר, רפאל חיים, אוסקר מאובר, פיליס טיארי, יצחק לבני, צבי שש.

ראש-משרד, ירושלים: דוד רובינר

סופרי-חוק: מונסי נייקובס, נביראל דנון, שמואל מירון. תמונה: העולם הזה כע"ם, רפוס ישראל, תל-אביב

השבועון המצויר לאינפורמציה

החוב נליקסון 8, תל-אביב (ליד תיאטרון "אהל") ת.ד. 136, פל. (זמני) 66785 מען למברקס: "עולמסרס" משרד המערכת בירושלים: רחוב דוד המלך (יוליאן). מול משרד הסער.

מכתבים

איש השנה

... אמיל שמוראק. הוא הסמל של קול המצפון (שאיש לא שמע לו).

יהודה רון, תל-אביב ... ברוד נוי, ראש עיריית עכו, האדם שידע להסתכל ולסבב למציאות הישראלית החדשה ולהתרגמה לשפת מעשים.

אברהם עליון, חיפה הצעיר העברי, שקומץ עסקנים פוליטיים החליט כי אינו עושה מספק והוסיף לו עוד חצי שנה של שרות חובה.

יורם דורון, רחובות אין כל ספק שהמאורע החשוב ביותר של השנה היה פתיחת הים התיכון. נמרוד אשל, הצעיר שסימל אותה, הוא איש השנה. אליהו גולדברג, תל-אביב

שיתוק ירדים

הפרוטופיה על שיתוק הירדים (העולם הזה 272) ראוייה לשבח לפחות מבחינה אחת: לא נסיתם לעשות ממנה דון עתונאי (מנסיוני).

אליהו עליון, תל-אביב ... ראוייה לרפוס גם ככתבת מקצועי.

ד"ר י. לוי, תל-אביב למה לא פורסמו ידיעות אלה שעה ששמועות פנטסטיות רווחו בין התושבים עם תחילת המגפה? אסתר קלינגמן, חיפה

משעמם עד מוות! למי איכפת מה הן סוכות המחתה? כשביל זה יש רופאים — שהם ישרבו את הראש.

נחמן שליט, תל-אביב אחת השאלות שאני זומז שואל היא מדוע לא הקים עד כה מועדון פרזות כזה הנהוג בארצות-הברית לעזרת נפועי הפוליו. שמחתי מאד לקרוא כי סוף סוף הוקמה קרו דומה. אני מאחל לה הצלחה מלאה.

אינקוויזיציה רבנית ברוד כלל אתם מתונים למדי ומנבילים את עצמכם לעובדות. אבל משום מה, פרנצה אתם מוכיחים את הדת, ודויתם, אין כל נכול לנמרוד חיים, כל מה שכתבתם על הפסייה הדתית אינו נכון. והראייה: אין עדיין שום אינקוויזיציה של

הרכנים שתבחן את דתיותו של כל איש ואיש בישראל. אילו הייתה קיימת הייתם ראוים לזכות כטיפולה המיוחד.

שלמה כהן, ירושלים דת ומזחות עקוב... מאמרם, "חזרה לימי הביניים" (העולם הזה 266) היה נפלא. הוא חיוק במידה ניכרת את הערכתי הראשונה של העולם הזה ובשבילו כלכד אני מוכן לפלוט לכם על כל שניאותיכם. נרמה לי כי היהדות הרפורמיסטית המשתדלת להכות שרשים בישראל זכאית לתשומת לב ועידור. מלבד, "החברה לתרבות מוסרית" היא הכיבוש התרבותי היחיד של אמנותנו הישנה. היא תופשת מכל הסרחון שהיא מבר משר הדורות כניטאות חשוכים והיא, ללא ספק, קרובה יותר לרוח של ארץ-ישראל מאשר הנוסחה המסולפת של רצון אלוהים כפי שהוא מוצג על-ידי כמה מחותני עקומים.

זונדו סקולניק, ניו-יורק זונמה לחוסר ההיגיון שבנישואים: מאמר העורך (העולם הזה 270) בו הוא מנסה את עצמו בעת ובעונה אחת ככלמידיה, אנטרידה, פרוידית, ודתי! ל. אריה, 19'

מה דובר טרום-דתי ואחר-דתי? גורמים אחרו - במרחב בקוראי את הירופוטריה על המהפכה במצרים (העולם הזה 272) קיבלתי את הרושם שאתם רואים בריקסטרות הצבאיות שעלו לשלטון תחילה כי סוריה ואחר כך במצרים כוח פוטנציאלי לשלום עם ישראל. לפי רעתי אין השקפה זו תופסת את המציאות וריא את מונדת לה. תקותינו לשלום עם ארצות ערב טמונות בנורמים אחרים הפועלים בתוכן, ואשר עדיין הם חלשים.

מ. בן אריה, תל-אביב מו צו יך להיות? אליקים ברנובסקי, שדה-ענק אין מקומם של אריה כיתן ותמר מיטל בעשר עתונכם (העולם הזה 270) מאחר ששניהם נכשלו בהליטתו: אריה שאף לא עבר שיא נשים בקופי צו 1.70 ומרד שאפילו לא נייעה לרמה בינונית בקפיצות.

אלקס אברהם, רמת השרון זונה, ביצים והגזנות עורך מדור במדינה (העולם הזה 272) מכיא ראייה מן הזמרא כלומר: "ששלקו זונה אחת שנתתיבה בשריפה". עד כמה שאני יודע, לנבי ביצה הכיבוש הוא לא שלוקה אלא נמרשת.

חיים ליפשיץ, בלשן חובב, רעננה העולם הזה 272 מחדש מלה חדשה בלשון העברי רית. במקום התייגות כתוב התייגות.

אחרן כהן, תל-אביב סטליה!

במו עיני

של מי הילד?

באחד הימים נסעתי באוטובוס חדש (בו יושב הכרטיס בחלק האחורי) וליד הכרטיס ישב פועל וילד בן חמש. ממור למ עמדה אשה בגיל העמידה? הכרטיס רגז על השילד לא נתן מקור מו לאשה, פנה אל הפועל ושאלו בי-כעס: "אדוני, עבור כמה כרטיסים שלמת?" השיב לו הפועל: "עבור שניים". הכרטיס ביקש לראות את הכרטיסים אך ברשות הפועל היה כרטיס אחד בלבד ואז התרחח הכרטיס: "אם כן, הורד את הילד!" ענה הפועל: "לא אוריד!" אמר הכרטיס: "שלם שרובש וחצי גרוש!" שוב טרובש הפועל, ואז גער בו הכרטיס טן סופית: "אל תתווכח אתי יותר, הורד את הילד!" ענשניו גם לא התאפק יותר הפועל וסיכם: "אל תתווכח אתה אתי, שאל תחילה של מי הילד!" הכרטיס הבין כי הוא שוגה, קם ושאל את הנוסעים: "של מי הילד?" ואז התערבה האשה, ששטקה כל שעת הוויכוח, בשלוש מלים גואלות: "הילד הוא שלי". הקוראת נעמי מורח, ראשון-לציון, הכרמל 21, זוכה בפרס של 1. ליי (בלי חיוכחים).

החוק במקרה

אם שר המשפטים החדש, חיים כהן, מלמד מניגריה על קצין המשטרה שקנה מקרר שחור, הרי הנוגע הומו לשום את החוק כמקרה עד שישי-תנה האקלים בארץ.

הם התהילו התפלאתי מאד על דעתכם בקשר לפליטים הערבים. הם שהתחילו בפרעות, ברצח, כשריפת רכוש יהודי והישוב שלם במיטב בחוריו וכספיו. והנה אתם מטיפים מעל דפי עתונכם לשלם פיצויים לאוהם הערבים.

ש. הלפמן, ניו-יורק ביתר 50% בקשר לדיעות השונות על "סירובה של ביתר להשתתף בבחנת הישראלית לכדורעף שיצאה לך חת חלק במשחקי האליפות העולמית במוסקבה" הסיבות הנכונות הן: שהקני קבוצת כדורעף של ביתר הוזמנו להשתתף באימונים שבועיים ימים אחרי ששחקני הפועל התאמנו כבר באופן שיטתי בכתבה; האדם אשר היה צריך לכתור ולאשר באופן סופי את השחקנים היה מיכאל שמב — מאמן הפועל — אדם אשר בנייתו יתו יש לנו היסור להטיף ספק; הנוף המייצג את הספורט הזה בארץ (ההתאחדות הישראלית לכדורעף) מורכב מנציגי הפועל ומכפי, על סמך הסכם ה-50%-50%.

ליבארן, ראש המחלקה לתרבות הנוף בשלטון ביתר

יורשים ויצחום בכניוס חוני העמים הכרו עורך העולם הזה כי תהיה זו יהדות אם מישור יכרו על עצמו כדורש הפלמח. כבוד הפלמח מונח במקומו את כל מי שיכרו על עצמו כדורש גוה זה ידע כי הוא נמנה על משמיצי אלטלנה. על רוצחי האחים יוסף אזולאי, טבריה

עסק משתלם אני מודה לכם בזה על הטיוח היפה לאילת שקבלתי עבור פירת תשכ"ב. עונ. דבר הטיוח מצא את בעיני מכירתו ומכרו ואף הם החליטו לנסות את מולם בפירת תשכ"ב. הדבר משתלם מכל הבחינות.

רוח שלצלר, פתח-תקוה כתבה פוזרת מבלי להכנס לתוכנם של רוב מאמרם הקצרים ואם יש להם קשר לצינות או לא, דבר אחד אפשר לבטח למצוא בהם: סגנון מקורי נהדר וחוש היר מור מצוי. כדוגמה לכך אקח את אחת הכתבות האחרונות ממדור במרחב (העולם הזה 271) בה מסופר על מצרי בשם אהסאן ומתחילה במלים: "אהסאן איבד את עינו בתאונה, על כל היתה גם השקפת עולמו הירצידית."

דוד בוסני, תל-אביב בוגר באשתו נועל נפש תקף אותי לאחר שקראתי את המדור רכי חיים (העולם הזה 269) בו מליף עתונכם לזנות פשוטה כמשמעה ומעורר את היצרים האי-פלים והשפלים ביותר של הנוער. באינו פשטות מוכנת מאליה מסופר על בנידתו של אדם, אב לשני ילדים, באשתו. הנונים אחם דין והשכנו לעצמכם מה פירוש בדדים אלה, איזה אסון לכל החיים עלול דבר זה לגרום לאלה ולילדיהם המסכנים? האם אתם יודעים בכלל מה פירוש חיי משפחה תקינים, האושר הצפון בבת-אחוז של תינוק? איד אתם מעינים לרמוס כל זה באשפה? ירמיהו יצחקי, ירושלים

העולם הזה מבטיח לקורא יצחקי שלא הוא הוציא את האב הנידון לדרך הרעה ולא פיתה אותו לעשות את המעשה שטעה.

העולם הזה 774

בעיות, להדריך את הקורא. וכך נהנית גם אתה, בלא יודעין, מעושרו.

לפני כחודשיים נקראתי להתייצב בפני ה-זקן. תחילה חשתי שהוא עומד להוכיח אותי על סטייה כל שהיא מן הדרך הישרה — דבר שהיה עושה לא פעם. אולם מטרת הד הזמנה היתה אחרת: הוא הודיע לי שהחליט לכתוב מכתב לקוראי העולם הזה, ביקש את הסכמתנו. מובן מאליו שהפצרנו בו לעשות זאת, אך לפני שהספק לבצע את הדבר גברה המחלה, והעניין הורד זמנית מן הפרק. דומי ני שחובתי היא להגיש כאן את תוכן הדבר רים שמסרם לי או בעל-פה, אף כי היה כותב אותם במלים שלו בכשרון גדול יותר.

טען הזקן: לא ייתכן נוער בלתי-מפלגתי, עיתון בלתי-מפלגתי. המפלגות הן הקיבוציות את גורל המדינה. נוער הפונה עורף להימם המפלגתיים אינו אלא משתמש ממילוי חובות. הוא לא התכוון לטעון למפלגתו, מפים, אלא לעצם העקרון. אמר: אני מבין אתכם, כי הייתי בעצמי בלתי-מפלגתי משך 58 שנים מחיי (עד שנוצרה מפים). אולם ראיתי כי שגיתי, ואני מקווה שבינו את שגיאתכם. עליכם להחליט מה היא המפלגה הקרובה לכם ביותר, ולפעול בתוכה למען שכנעו את זה לקבל גם את שאר דעותיכם. ואם אין מפלגה כזאת, חייב להיות בכך האמוץ ל-הקים מפלגה חדשה שתתאים לדעותיכם.

התכוונתי על כך שעה ארוכה, והיה זה אופייני לזקן שלא לחץ עלי לקבל את דעתי. הוא הסתפק לעורר את המחשבה, מהן תקווה שהדעה תתגבש מעצמה. אני מסכים כי היום לדעה זו. אך אתה, הקורא, תשקול אותה כראות עיניך.

כשאני מנסה להעביר בזכרוני כמה פסוקים ששמעתי מפיו, עולה בלבי שיחה אחת שהייתי רוצה לשמור אותה למען ההיסטוריון. רבות דובר וידובר על יצחק שדה, החייל והמפקד. הפסוקים הבאים יטילו אור על הצד השני של מטיב הוהבו.

שוחחנו על טיבם של בני עמים שונים כי לוחמים, והשיחה התנגלה אל האיילקים. אמרתם כמה דברים של בוז על טיבו של ה-חייל האיטלקי. אמר הזקן: "או מה בכך? לו-חם טוב אינו דווקא אדם סימפטי. להיפך, אני מעריך את המרשע רומל כלוחם לדוגמה וכמצביא גאון, אולם אינו חושב שהיה אדם הראוי לאהבה. האיטלקים הם חיילים רעים, אבל הם יודעים להיות ואי אפשר שלא ל-אהוב אותם. אולי דווקא מפני שהם יודעים לחיות ואוהבים את החיים, חסרה להם הסגור לה היוצרת חיילים טובים..."

הייתי אחד מאותם שהפצירו בכם לדחות את כל שאר יצירותי, להתמסר אך ורק לכתיבת הספר שיסכם את דעתי על מלחמת העצמאות ועל המלחמה בכלל. כידוע דחה הזקן את הדבר, מתוך ידיעה ששמילא לא יתן הצנזור לפרסם פרוטם צבאיים. כך קרה שיצחק שדה לקח עמו לקבר אוצר של ידיעות, זכרונות ודעות שערכו הוא מעל לבינתנו.

יצחק שדה השאיר אחריו יומנים כה רבים — האלפים שהיה להם אב רוחני — עד כי קשה להתרגל למחשבה שהשאיר גם יתום ויוצא חלציו.

יורמי שדה, בן 8, בנם היחיד של יצחק שדה ואשתו השנייה, מרגוט, ילידת ברלין, איבד תוך תקופה קצרה אב ואם, ששניהם מתו מאותה מחלה ושניהם נקברו זה בצד זה בבית הקברות היפה של גבעת-ברנר.

יורמי ירש שם גדול, שם המחייב מאד ושלא יהיה קל לשאתו. תגובתו הראשונה אחרי ההלם הייתה יאה לשם זה. הוא חדל להזכיר את אביו בחברה, התחזק עמו לברו, כשהיה לבדו ניגש לספריית אביו, הוציא את ספרו של חיים גורי והתל שר חיש את שירי הפלמ"ח.

השער

השער

השער

השער

השער

השער

השער

השער

השער

השער

השער

הוא היה אלוף האלופים, מפקד צבאי לדוגמה, סופר ומחנך של דור - אולם מעל לכל היה

בן-אזנ

איש ההגנה, מייסד פ"ש, חי"ש ופלמ"ח, יוצר דמות המפקד הי-הפדמ"חי ומחנך דור של מפקדים מזהירים

בן הגטו וחנך החדר שיצא למרחב, הפך א-תלט, מתגושש ומתאג-רף, מנהיג תגרות ידיום גדתי-ספורות

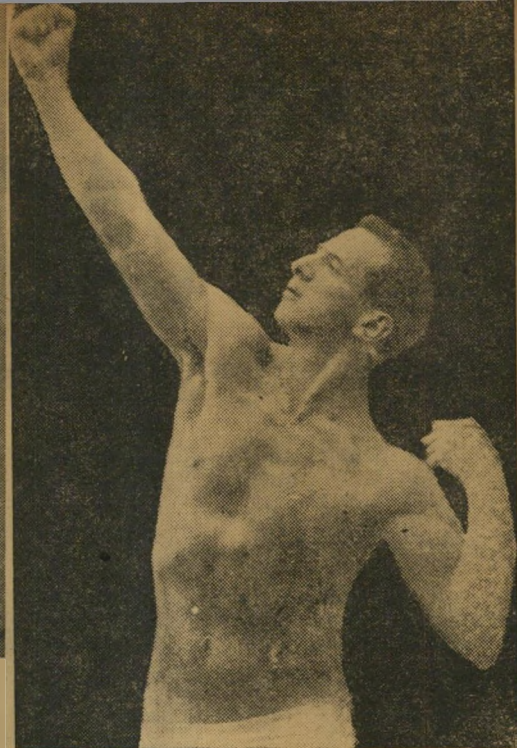
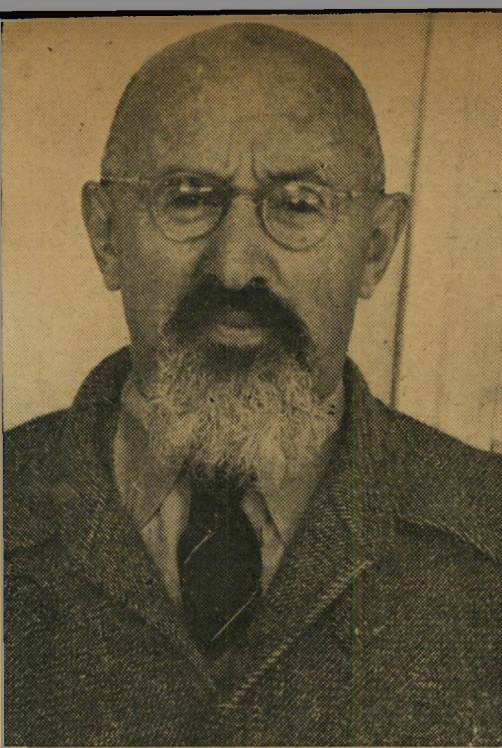
ראש המטה הכדולי כי-תקופת המאבק, מתכי-בן פעילות עתלית, הי-גשרים והרכבות, יוצר תורת צבא מהפכנית

חייל קרבי בצבא הי-צאר, שהוסמך ונמצע בחזית, מפקד הפלוגה הראשונה בגרוד הרא-שון של הצבא האדום

אלוף המלחמה ששנא את המלחמה, מנהיג עשרות מיבצעים עטו-רי הצלחה - שהת-פוטו ביום הנצחון

ידידו של יוסף טרומי-פלדור, שבא להמשיך כדרכו, איש גרוד הע-כורה, חוצב ואיש הע-כורה בה-א היריעה

לנדוברג, שדה וקורנוואסר: מימין תמונתו של יצחק לנדוברג, האתלט, ברוסיה לפני עלייתו, למעלה יצחק שדה, מפקד הפלמ"ח והרמטכ"ל, משמאל יצחק קורנוואסר, שם המחתרת של שדה שגידול זקן ב־29 ביוני.

השתלט הטקס. טקס של כבוד — בגבעת ברנר דיבר הרמטכ"ל, ראש הממשלה וממלא מקום הנשיא סתמו את הגולל. תותחים ירו, החיילים הצדיעו ורק ילד אחד התעלף. היה זה בנו של צבי ספקטור, מפקד סירת ה־23 שנעלמה בשליחות סודית במלחמת סוריה. אחרי סיום הטקס הצבאי חזרה רשות הדיבור לפלמ"ח. ליד דגלי הגדודים המורכבים התפרץ השיר שהרטיט פעם את הלבבות. הרמטכ"ל, שעזב את המקום קודם לכן, שיגר אחר כך איגרת מיוחדת לישראל גלילי, הביע את צערו על אי־ההבנה. ליד הקבר נשכחו, לרגע, כל הסכסוכים שליוו את חייו הסוערים של האיש.

עוד נשבו, נשבו אחים לנשק, הזקן רק יתן פקודה...

כי בקבר זה לא נקבר רק אדם. כאן נקבר סמל. כשהתרומם שיר הפלמ"ח והודה בשפלת פלשת, נסתם הגולל על תקופה של דברי ימי ישׁ — ראל — תקופה שיצחק שדה היה התגלמותה האישית המושלמת בי יותר.

הפטיש השובר זכוכית". שלמותו של יצחק שדה לא ניתנה לו כמתנת־אל. הוא רכש אותה בני עוריים רבי־יסורים. הוא אהב לצטט פסוק: אותו פטיש השובר את ה־זכוכית מחשל את הברזל. הפטיש בחייו של יצחק שדה היה גורל משפחתי.

עובדה מוזרה, אך רבת־משמעות, היא שהאדם — שהשפיע יותר מכל אחר על עיצוב דמות האדם העברי החדש בארץ היה בעצמו יליד גיטו אופייני, ילד הזוש באחת הסימטות האפלות ביותר של חרשה, מפואת ולבוש קפוטת. אמו, בת אחת מגרו־לי הרבנים, שגאה את אביו ועובה אותו. יצחק נשאר תחילה עם האב עד שהלה נשבר מבדידותו, עבר אחר כך לבית האב החורג. אופייני לו שהשנתיים האפלות בניגוד. בהם ניסה להתאבד, לא עוררו בו אחר־כך כל מרידות, ושיכול היה לתאר באהבה את בני הגיטו, כולל הרב האדמוני שהרג במכותיו את תלמיד חדרו.

בבית אביו החורג, בעיר רוסלובל, התמוגה היהדות המסורתית של ה־זקנים עם רוחם המהפכנית של הצעירים, שכולם נסחפו בזרם המחתרת הסוציאליסטית. אחריה של מאסר אחים, חיפושים של זינדרמים וספורים על אכזריות הקוזקים היו מנת לחמו של הנער, שהתפתח לעלם בריא, בעל כושר אתלטי, השש אל תגרות רחוב ומלחמת שכוונות. יצחק לנדוברג היה מנהיג טבעי, והוא שמח על תפקיד זה. מלחמה בעול, התקוממות נגד המשטר, הפרת מרות הסותרת את המצפון הפכו אצלו דברים מובנים מאליהם, דברים המחייבים למעשים, התקשרו בלבו עם גישה אנושית עמוקה, פרי סבל הילדות. **מכה או עונש מוות.** במלחמת העולם הראשונה ישבו יהודי רוסיה בבית, הגיעו לכל

תמונה היסטורית: יגאל אלון, יצחק שדה ומשה דיין ביום העלייה לחניתה. התמונה נשלחה לשדה על־ידי דיין לפני שנה, עם הכתובת: "ליצחק — תמונה מן הימים בהם היינו צעירים ומשכנעים, הרובה היה רזבה והחיים היו חיים... בחיבה ובהוקרה, משה, 22.7.51". שדה שמר על התמונה במיוחד.

הזקן קיבל את המיפקד. הם עברו על פניו, בטור איטי בלתי פוסק, 60 איש לדקה, נהג אגד שנרתיק הכסף על שכמו. עקרת־בית כשבידה סל קניות מלא. פקידים שנשאו תיסי עור. יהודים דתיים חבושי כיפות. ילד בן שש, ללא הורים, שהוביל בידו ילד בו ארבע. נכי מלחמה על רגליהם המלאכותיות. עולים חדשים מעיראק, אב שנשא על כתפיו את תינוקו, למען יראה ויזכור. כל העם הגדול, על כל שכבותיו ומעמדותיו.

איש לא אמר להם לבוא. לא היתה פקודה ממשלתית! אולם הם לא היו חופשיים. הם הוכרחו להופיע. אלא שהכרח בא מבפנים.

כי במוחו פקד הזקן כאשר פקד כל ימי חייו: עליידי יצירת הכרח פנימי, חובה שאינה כפויה מבחוץ ושאי־אפשר להשתמש ממנה, כאשר היא שוכנת בנפש של המחויב.

ריח הורשת ארונים. אותה פקודה, שנדמה לפני שלוש שנים, נשמעה שוב כשהודיע הרדיו בשעה 11 לפני חצות שיצחק שדה איננו עוד. פיקודיו וחניכיו, שהיו קרובים לעיר, אצו לבית־החולים בילינסון, פתח־הקודה. הם מצאו שגופתו הוכי נסה למקור, כשהפתק הנושא את השם מודבק אליה, כאל גופת כל אדם אחר. הם הוציאו את הגופה, עטפו אותה בסדינים לבנים, הציבו משמר כבוד. בחצות קרא סגן הרמטכ"ל, מרדכי מקלף, לישיבה של קצינים, שקבעה את השתתפות הצבא ב־טקס ההלוויה של האלוף.

בבוקר הובאה הגופה לבית הועד הפועל בתל־אביב, לאולם שנשא את הכתובת המוזרה "טיול ותירוף". כמו ככל המבצעים שהזקן היה קשור אליהם, פעלה גם כאן הא־מפרוביז ציה של אנשים שהבינו את המטרה. בנות הציזבורון קנו בושם, ריססו

את הגולל שהפיץ ריח עדין של חורשת אורנים. מא־יֶשם הופיעו דגל לאומי, דגל אדום של סניף מפ"ם ודגל הפלמ"ח, שכיסו את הארון הגס, שעמד על חביות קרח.

ואו הופיע העם בלי טקס, ומבלי להצטופף באסיפה כהמון, אלא איש לבדו. כעשרים אלף איש עברו על פני הגופה משך ארבע שעות. העיפו מכל של פרידה מבלי להעצר. היה זה מעמד שהלם את רוחו של הזקן יותר מכל טקס צבאי.

לעומת הרגש הגולמי שריחף באולם בשעת ההתיחדות ההמונית, היתה ההלוויה מלאכותית יותר. הופיעו אנשים שרצו להיראות, וכאשר עברה ההלוויה, ליד בית הבימה, לידי הצבא,

השבוי: שדה בשיחה עם מפקד מבצר עיראק סוויזאן, מייד אחר הכניעה. מימין: יגאל אלון, ירוחם כהן ובנאי, קצין המבצעים של לחי"ש ששירת בחטיבת שדה.

האלוף: יצחק שדה ויגאל אלון סוקרים את משוריני שדה הנערכים להתקפה בפעולת עשר מכות, היתה זאת נקודת השיא הצבאית של הזקן וחניכו שהיה חביב עליו ביותר.

שהיה זה מאבק חסרי-סיכויים, היתה הפרשה כולה אפופה ברוח מציאותית למחצה. תכניתו של שדה היתה להפוך את הר הכרמל למוסא דאג חדש, מבצר אחרון בו יתרכזו יהודי הארץ, מאחורי חומת המגן של ההגנה.

אולם פרשה זאת הנחילה ירושה. הצעירים שנועדו לפעול בעורף הגרמנים, מחופשים כערכי, עברו קורס להווי ערבי. כך חדר לפלמ"ח הפינגאן והציונות, מסביב למדורה נוצר הסגנון שעתידי היה להפוך נחלת הנוער העברי כולו.

מסביב למדורה נוצר עוד משהו. היה זה פרי יצירתו האישי של יצחק שדה: המפקד העברי. היה זה דבר יחיד במינו בעולם כולו: מפקד שישפיע על אנשיו כפי שיצחק שדה השפיע עליהם — לא רק באמצעות הפקודה והציות העיוור, אלא מתוך זהות ומחלטה עם מטרת הפקודה ונותן הפקודה. המפקד, כראשון בין חברים, שותף לסבל הטוראי ולשמחותיו, אנושי, ענותו, — היה זה יצחק שדה בזעיר אנפין.

הוויכוח הגדול. תמונה זו של מפקד לא היתה רק אידיאל אנושי, פרי נפשו של איש שהיה קודם כל בן-אדם. היא היתה גם פרי תפיסה צבאית חדשה לחלוטין. ועל נקודה זו נתעורר ויכוח שהחל מטיל את צלו על ההגנה כולה ולא הוכרע מעולם.

ראש המטה הכללי של ההגנה היה יעקב דורי, שהיה קודם לכן מפקד מחוז חיפה; תפקידו היה לדאוג לעניני תכנון והדרכה, וליעץ למפקדה הארצית (מ"א), שהיא היתה הסמכות המפקדת, אחראית גם לעניני ציוד, משק ויחסי חוץ. המ"א היה מורכב משלושה נציגי ההסתדרות, שלושה אזרחים, נציג הפועל המזרחי ונציג המחלקה המדינית של הסוכנות שהיה ראשה (רמ"א). מאז 1940, משך שש שנים וחצי, היה הרמ"א ציוני-כללי: משה סנה.

הויכוח הגדול התנהל בין שתי סיעות האחת, האורתודוקסית, היתה מורכבת מיעקב דורי ויוסף רוכל (כיום אביר), ועם אהודיה הצעירים נמנה יוסף סוקניק (ידן). עומתה התייצבה האסכולה הפלמ"חית, שכראשה עמד יצחק שדה, כשהוא נתמך על ידי אליהו כהן והפמליה הצעירה, יגאל פייקוביץ (אלון), משה דיין והאחרים.

דורי ואנשיו ראו את הדוגמה בצבאות הסדירים ובעיקר בצבא הבריטי, וביקשו ל"התאים" דוגמה זו לתנאי הארץ. ואילו שדה התבסס על מציאות הארץ, השונה לחלוטין מכל דוגמה מבחינה גיאוגרפית, דמוגרפית ופוליטית, וביקש ליצור גוף מקורי ללא כל דוגמה. הפלמ"ח לא היה חיקוי לא לקומנדו הבריטי ולא לפרטיזנים הרוסים. הוא היה פשוט השבתו של יצחק שדה לבעיות כפי שהוא ראה אותם.

הוויכוח השתרע לאורך כל הבעיות. שדה רצה בצבא המורכב מיחידות קטנות, קלוי נשק וקל-יתנועה, המסוגל לפעול בכוח של חוליה (שניים, שלושה איש), מכאן נבע חינוכו של המפקד הנמוך ביותר כאדם החייב ומסוגל להחליט החלטות מרחיקות-לכת ב"אופן עצמאי".

האסכולה של דורי ראתה בפלמ"ח רק אחד משלושה גופי ההגנה — חי"ם (חיל המשמר המקומי), חי"ש (חיל השדה שהיהו עתודה למקרה הצורך) והפלמ"ח. היא רצתה להקציב לפלמ"ח אמצעים כספיים ופרסונלים כפי כוחו היחסי. ואילו שדה דרש לראות בפלמ"ח את יסודה של כל ההגנה, כששני החילות האחרים אינם אלא עתודות.

הרמ"א, משה סנה, ושני החברים העיקריים של המ"א, אליהו גולומב וישראל גלילי, קיבלו שלושתם את הקו של שדה, אך ניסו ליצור תנאים בהם יוכלו שתי האסכולות לדור בכפיפה אחת. אנשי המחלקה המדינית של הסוכנות, משה שרת ודוד בן-גוריון, דגלו בתורת דורי, כך נוצר מעין שיווי משקל כללי.

אולם הוויכוח נמשך במלוא תוקפו. כבר בוועידת הפלמ"ח במיטרה העמק, ב-1942,

תמונות משפחתיות: יצחק שדה בבית יגאל

אלון בנינוסר. לשמאל: אשתו השנייה מרגוט ובנו יורמי. למטה משמאל: יצחק שדה עם פיקודו, סימן טוב גאנה, גיבור ישראל קטוט שתי הרגלים, וכלתו בשעת החתונה. שדה לא ניתק מעולם את הקשר עם אנשיו.

היותר למשרד צבאי בעורף. אולם יצחק לגדורבג, שאביו החורג היה מומחה לסיודור עסקי השתמטות מהצבא, התגייס כחייל קרבי, נפצע בחזית, קיבל הלם קשה בהפגזה. הוא הפך סרוינט וזכה לצלב גיאורג המפורסם — שני דברים נדירים מאד לגבי יהודי בצבא הצאר.

הסרגינט הפצוע הועבר לנופש בפטרבורג, נתמנה זמנית כקצין משטרה. בתפקיד זה ראה את ההתמוטטות והי מהפכה.

כסוציאליסט ותיק קיבל את המהפכה כדבר מובן מאליו. אולם הוא היה איש בלתי-מפלגתי מטבעו, נמנע מלהתערב במלחמת-האחים בין המפלגות המהפכניות. במשטרה עסק במושעים, לא בפוליטיקה.

ברבות הימים היה מספר בהנאה כמה פרשות מתקופה סוערת זו. באחד הימים טלפן לו משרד המפלגה ה"בולשביט", הודיע שנגנבה שם מכונית של הצאר שהוחרמה על-ידי המפלגה. היתה זאת מכונית יחידה במינה ברוסיה כולה, ומובן שהנהג נתפש על-ידי שוטריו של שדה כעבור דקות מספר. שדה אסר את האיש, טלפן לבולשביקים בארמון סמולני שיבואו לקבל את הגנב ומכוניתו. אולם זה, שידע את הצפוי לו, שכב על הארץ וסירב לזוז גם תחת מטר מכות. דרישתו: שיצחק שדה יילוו אליו. שדה עשה כן.

בארמון סמולני נערך משפט-בוק, ושניות מספר הסי' פיקו להטיל עונש מוות. אולם שדה התערב, הסביר לשופטים שהנהג אינו פושע אלא טיפש — שהרי אחת לא היה גונב מכונית שהיא יחידה במינה ובולטת מרחוק. השופטים שוכנעו והחליפו את עונש המוות במכה אחת הגונה. צחק שדה והעיר: מימי לא ראיתי אדם מקבל מכה איומה בשמחה כזאת.

אולם כמו לכל מעשיותיו של הזקן היה גם לזו מוסר-השכל חינוכי: בימי ההפכה קרוב המרחק בין עונש-מוות וסטירת-לחי, וזאת טעם גם שדה: שני שוטרים "לבנים" אסרוהו, אולם בדרך הלם את שני ראשיהם איש ברעהו, נמלט.

כשהקים לנין את הגווארדיה האדומה כדי להגן על המהפכה, התגייס יצחק לגדורבג שנית. היה לו תואר היסטורי: מפקד הפלוגה הראשונה בגדוד הראשון של הצבא האדום.

פגישה היסטורית מקרית. יש בהיסטוריה פגי

שות מקריות המחוללות מאורעות פגישה מקרית כזו היתה בין יצחק שדה ויוסף טרומפלדור, שניהם חיילים קרבים מקצועיים. שדה היה אז מדיין ספורטאי במחב, תפקיד שהתגלגל אליו במקרה, מבלי שהיה לו כל אהדה למטרותיה הציוניות של האגודה. אף כי סבו, הרב, ברח לארץ-ישראל אחרי שנסתכסך עם השלטון, היתה הציונות רחוקה ממנו, ורוסיה המהפכנית היתה קרובה.

אולם טרומפלדור הציוני הלהיב את שדה, מסר לידיו את החליץ כשנסע לארץ-ישראל. ב"א ארד נפל טרומפלדור בת-חי, בפעולה שביצע אותה על דעת עצמו ובניגוד לדעתם של מנהיגים ציוניים רבים. כששמע יצחק את הבשורה, ידע שאחת הדרך לחייו: לנסוע לארץ-ישראל, להתחיל בנקודה בה סיים יוסף. ייתכן שבלבו כבר ידע כי יהיה טרומפלדור השני.

לא אדם, כי אם שפן. בארץ התמסר למפעל שבא להנציח את טרומפלדור — גודו העבודה. העבודה הגופנית, שהיתה קשה לרוב בני העלייה השלישית, עירונית, היתה עניין של מה-בכך ליצחק שדה, הענק והשרירי. הוא בחר לו במקצוע המתאים לגופו: חוצב. מעטות המחצבות בארץ שידו של יצחק שדה לא נגעו בהן.

בינתיים המשיך בדרך שהחל בה ברוסיה והסתכסך עם השלטון. אותה שעה היו שוטרים ערביים מתנפלים, לשם שעשועו, על עובדים ושבים יהודיים כשראה יצחק מקרה כזה התנפל לבדו על ארבעה שוטרים, הכה אותם קשות. השופט פסק לאסרו לחודש, הוסיף שאלה לערבים: כיצד זה התגבר איש אחד על ארבעה שוטרים מזויינים? ענו השוטרים, בבושה: יא סדי, אין זה אדם, זהו שפן.

הדרך אל ההגנה היתה כמעט מובנה מאליה. מסביבו התקבצו הצעירים, נערים שכל אחד מהם היה עתיד להטביע את חותמו על הארץ. הוא עלה בסולם הפיקוד, והוא הביא להגנה תפיסה חדשה. כחייל ידע שאין אפשרות ואין ערך להגן על כל נקודה, להשאיר את היוזמה בידי האויב. מחשבה זו הובילה ליצירת יחידות שיכלו לצאת מן הבסיס, לסייר בשטח, לתקוף את האויב במקום הנוח להן. כך קמו פלוגות לילה של ציוניסטים, הפו"ש ואחריו הח"ש, חיל השדה, שאנשיו קראו לו, בחיבה, חיל יצחק שדה.

לידתו של ציונות. גם כל אלה היו תחליפים. לא היה קיים כוח עברי סדיר ועצמאי, שאפשר היה להדריכו כראוי, להפעילו בכל עת. התמורה הגדולה באה עם התקרב רומל לשערי עמק הגילוס. האנגלים הסכימו להקמת פלוגת מחץ עברית, שתפעל בעורף הגרמנים אחרי הכיבוש. יצחק שדה היה למפקדה. ברנע זה התחיל פרק בתולדות הארץ.

התכנית לכיבוש הגרמנים היו ימי הילדות. מכיוון שהיה ברור מראש

כינוס הפלמ"ח: יצחק שדה, בין אורי ברנר וישראל גלילי, בשורה הראשונה של אלופי הפלמ"ח בסינוס הפלמ"ח של שנת 1949, שזכור באיסור המטכיל על השתתפות חיילים

דוד רוזאל" חבריו. שלא הבינו כיצד מגלה מפקדם אהדה ליריב, רצו אז לפרסם מודעה שנייה: "יצחק שדה, עמוד נוח!"

יצחק קורנוואסר, צולע. באה השבת השחורה. חיים וייצמן נתן פקודה להפסיק את כל הפעולות. משה סנה ירד למחתרת, נסע לשיבת ההנהלה הציונית בפאריס כדי לבסל את הגזירה. אולם כשהחליט בן-גוריון להפסיק את הפעולות, "זמנית" עד לקונגרס הציוני, בסוף 1946, התפטר סנה. שלטון ה' משולש נשבר. בי. ג'י. נטל את תיק הבטחון לעצמו, אם כי מינה את ישראל גלילי כרמ"א. שדה, התפטר, לא התנגד לכך מאחר ש' התפקיד לא מצא חן בעיניו בתקופה של אי פעולה. יעקב דורי חזר לכסא הרמטכ"ל, יגאל ידן חזר אף הוא לתפקידו הקודם. השלישיה בן-גוריון-דורי-ידן הפכה את ה' אסכולה הארתודוקסית לקובעת, צימצמה את השפעת הפלמ"ח.

אחרי השבת השחורה ירד שדה למחתרת, קרא לעצמו יצחק קורנוואסר, גידל זקן. קורנוואסר צלע, נשען על מקל. כמה מבני תל-אביב חזו או בתמונה מוורה: זקן צולע מגיע לשפת-הים, זורק את המקל ומתחיל לקפוץ, להרים משקלות ולהתגושש. הדברים הגיעו לישראל גלילי, שהוכיח את שדה קשות על הונחת הקונספירציה הקדושה. אי לם שדה, חייל סדיר מטבעו, לעג תמיד במסך צח למחתרתיות האדוקה.

שדה היה כבר אז אישיות מוכרת לציבור. אם היה ידוע קודם רק לחוג קטן של אנשים, בתוך העניינים, בעוד שהציבור הרחב הכיר רק את סנה וגלילי, הרי מאמרו בשבוע עון לאחדות העבודה, במדור מסביב למדורה בחתימת י. נודד, הטילו את השפעתו על המו' נים רחבים מאד, שדבריו המתונים, הפשוטים והתקיפים של מפקד הפלמ"ח עיצבו את אופיים.

החיכוך בין שתי האסכולות נמשך. אחרי המלחמה נראה לציבור הבלתי-מקצועי כי חיכוך בין שתי מפלגות — מפא"י ומפ"ם. אולם ראוי להזכיר שבראשיתו של החיכוך לא היה שום מכנה פוליטי משותף לאסכולות הפלמ"ח: שדה היה בלתי-מפלגתי במפורש, סנה היה ציוני-כללי, גלילי היה איש מפא"י. רק במרוצת השנים התקרבה השלישייה גם מבחינה פוליטית. הצעד הראשון היתה, אולי, הנטיה לבקש עזרה רוסית למאבק נגד ברי' טניה, קו בו דגל גם לח"י. ההגדרה הסיפית באה רק אחרי מלחמת העצמאות, בניידה מסוימת כתוצאה מפירוק הפלמ"ח.

אין מרות לז'וליה. כמה חודשים אחרי פטורו כרמטכ"ל באה ההתנגשות הגדולה עם דוד בן-גוריון.

המצב בארץ הלך והחמיר, ההגנה החליטה להקים חטיבות. יצחק שדה ביקש להתמנות למפקד חטיבת חי"ש תל-אביב. גלילי ורזרי ראו בבקשה לא רק דבר מוצדק אלא גם חינוכי — יראונא אנשי ההגנה כי הרמטכ"ל לשעבר הפך מפקד בתפקיד נמוך יותר. הם אישרו את המינוי. ואז בא הוויטו של בי. ג'י. עד היום נחלקות

ההפגנה האילמת: 20,000 איש עברו משך 4 שעות בבית הועד הפועל בתל-אביב, ליד הארון עליו הופקד מסמך-כבוד של שני סגני-אלופים ושני אזרחים מבני הפלמ"ח ומעריצי הזקן. נותני הכבוד האחרון באו מכל המעמדות, מכל המפלגות.

הלחימה לתפקידים המעשיים, נטילת היוזמה בכוח ההפתעה. בכל הפעולות שיחק גורם ההפתעה תפקיד מכריע. בפעולות עתלית (שחרור המעפילים) הושגה ההפתעה על-ידי הופעת גדוד שלם של פלמ"ח; בפיצוץ הרכבות הושגה על-ידי ריבוי היחידות הסטנות שהלמו בעת ובעונה אחת במקומות רבים; בפיצוץ הגשרים הושגה על-ידי עצם הקושי לחזור למקומות הפעולה. היתה זאת תקופה גדולה. הפלמ"ח לחם, היתה אחת-לכבבות מושלמת בין הרמ"א, הרמטכ"ל ומפקד הפלמ"ח. שלטה השלישייה סנה-גלילי-שדה, כשמיטב המפקדים הצעירים אהה.

גם בתקופה זו לא שכח שדה מה העיקר. והעיקר היה: בניי האדם. תוצרתו העיקרית לא היו פעולות ומעשים, אלא האנשים שהתגבשו בפעולות, מחנה הניכוי שנבראו בצלמו, מפקדים אנושיים, בעלי כושר החלטה, נלהבים לתפקיד וצלולי רוח. עוד בסוף ימיו היה רגיל לדבר עליהם כמשורר על שיריו וצייר על ציוריו: ניתח את אופיו של יגאל אלון, בנו הבכור ויורש העצר, כשה דיין, שאהב אותו אולי יותר מכולם אף כי שלל את אופיו, שמעון אבידן, שהיה מבוגר מכולם ועמוק מכולם.

אותה תקופה גם היתה תקופת השיתוף עם ארגוני הפורשים במסגרת תנועת המרי. הפורשים, ששנאו את הפלמ"ח, חיבבו את שדה, לא שכחו לו גיטה אופיינית: כששמע שדה על נפילתו של דוד רוזאל, מפקד אצ"ל, בשעת שליחות בעיראק, פירסם מודעה בדבר — "יצחק שדה עומד דום על קברו של

היתה התנגשות בין שדה ובין משה שרת, כשהלה דיבר על האנגלים כבני-ברית והייל את הגיוס לצבא הבריטי. שדה תבע זהירות, טען שהסכסוך עם האנגלים בלתי-נמנע. שרת שלל את דברו בחריפות רבה מאד.

המעטים כנגד הרבים. בי-1945 תמה מלחמת העולם השנייה ובאנגליה הגיעה לשלטון ממשלת הלייבור, שהבטיחה את תמיכתה לישוב. כשהופרו ההבטחות, נעשה המאבק בלתי-נמנע. על ההגנה היה להתכונן לפעולות, וברור היה שרק הפלמ"ח, הכוח הסדיר, לבדו מסוגל לבצע פעולות אלה.

כל הניגודים החריפו. הרמטכ"ל דרש סמכויות רחבות, והפלמ"ח תבע את שלו. הרמ"א הכריע עתה בגלוי לטובת הפלמ"ח, ולהכרעה זו היה משקל נוסף אחרי שמשנה סנה נבחר גם להנהלה הציונית ולהנהלת הועד הלאומי וקיבל לידינו את תיק הבטחון. בי. ג'י. ושרת היו רוב העת בחוץ-לארץ. סנה היה הקובע.

יעקב דורי התפטר, יצא לאמריקה. יצחק שדה נתמנה כרמטכ"ל. יגאל אלון תפס את מקומו כמפקד הפלמ"ח. כעבור זמן מה התפטר גם יגאל ידן מתפקידו כראש אגף התכנון והמבצעים במטכ"ל, אחרי ויכוח עם שדה בשאלת מבנה היחידות. סמכויותיו עברו למעשה לידי מפקד הפלמ"ח.

יצחק שדה פתח במאבק. כל פעולותיו נשאו את האופי שציינו את דרכו הצבאית: בקשת פתרוגות מיוחדים שיתנו יתרון למעטים כנגד הרבים (ניידות, פעולות לילה, אימון הפרט). התאמת אמצעי

הרמטכ"ל מספיר: יגאל ידן, הרמטכ"ל השלישי, מספיד ליד הקבר הפתוח. במרכז ממלא מקום נשיא המדינה יוסף שפרינצק, חבוש מגבעת, דני בן-גוריון, גלזיר-ראש.

ליום בו יעלו תלמידי על רבם. היום הזה הגיע. לחיי המפקד!

כזה היה יצחק שדה.
הוא הבין את התבונה העליונה של כל מנהיג אמיתי: לחנך דור של ממשכילי דרך ולהיות למיותר.

דיבוק פרטיזני. אולם יצחק שדה היה עוד רחוק מלהיות מיותר. הוא הקים את חיל השריון במיבצע מזהיר של אימפרוביזציה. הוא השתתף, תחת פקודו של תלמידו, בכל מבצעי הדרום, מעשר המכות ועד לפלישה למצרים היו אלה מיבצעים שזכו לתהילת הפרשנים הצבאיים המהוללים ביותר בעולם, ובראשם הקפטן לידל-הארט, ששוחח עליהם ארוכות עם יגאל אלון אחרי המלחמה. כי תורת הפלמ"ח של שדה לא היתה מפגרת לעומת תורת הצבא הסדיר האורתודוקסי, אלא להיפך, השתלבה עם התורה הצבאית המתקדמת ביותר, פרי רוחם של לידל-הארט, פולר ושותפיהם.

אמר יגאל אלון למקטרגים: "קל יותר להפוך פרטיון לחייל, מאשר חייל לפרטיון!" אך בעוד שההוגים הבריטיים התחבטו כיצד לנטוע סגולות פרטיוניות בחייל הבריטי, השקוע במסורת הסדירה המעובשת, שקד בן-גוריון בארץ על התהליך ההפוך — לגרש את הדיבוק הפרטיוני מן הגוף שינק ממסורת הפלמ"ח.

שנה נוספת. שדה היה האלוף הראשון שהתפרט. הוא קיבל מהאופוטרופוס על רכוש הנפקדים בית מוזנח על חוף הים בגבלייה, הפך אותו בעמל ידיו לפינת-חמד. שם גר עם אשתו השנייה, מרגוט, ובנו יורמי. כששתי בנותיו מנשואיו הראשונים איזה, ורבוסה, מחוץ

הבנות: איזה ורבוסה, הבנות, ליד הקבר הפתוח. מימין: תמר, אחות מרגוט, אשתו השנייה שטיפלה בו משך השנה האחרונה; משה דיין, הניכר. משמאל: יעקב סלומון, מפקד גדוד פלמ"ח, ידו האישית. מאחור: קציני צה"ל ואבלים אורחיים.

הדעות מה גרם לו. קרוב לוודאי שבן-גוריון רצה להבטיח לעצמו את הזכות לחלק את המינויים, ושהתחיל, בצורה האופיינית לו, דוקא עם הרג הגדול ביותר. הסיבה הרשמית היתה רק תירוץ: בי. גיי. הסתמך על מאמר שכתב שדה במדרו, חודשים רבים לפני כן, אחרי השבת השחורה, "יש גבול למרות". במאמר זה הסתמך על דבר אליהו גולומב, טען שההגנה לא תכיר במרות הציונית אם זו תצוה לזחול על הבטן ולהפסיק את המאבק.

טען בי. גיי: אדם המוכן להפיר את המרות הציונית, אינו יכול להיות מפקד על חטיבה. היה זה נימוק מזורז לגבי יצחק שדה, אדם שלא הפך מימיו מרות (פרט למקרה יחיד, כשהוציא להורג על דעת עצמו את רוצחו של אלכסנדר זייד). שדה סירב להתפטר. גילוי ודורי סירבו לפטרו. ואילו בן-גוריון סירב אף הוא לפטרו מצדו, איים במקום זה בהתפטרות שלו. החלה התרוצצות כללית, בעיקר של דוד רמז. לבסוף נמצא פתרון: שדה לא פוטר אלא "הועלה בדרגה", קיבל תפקיד של יועץ צבאי לדוד בן-גוריון. מובן מאילו שבי. גיי לא התייעץ אתו מעולם.

האיבה בין שני האישים לא נסתיימה עד היום האחרון. גם אחרי המלחמה, כשדיבר על שיבת מפ"ם לקואליציה והחזרת אלופיה לתפקיד, הוצא שדה מן הכלל, ועל כך אף הודיע שרת במפורש. אופייני ליצחק שדה שלא סבל כי משהו יטיל בנוכחותו דופי בבי. גיי. אמר הזקן: "בן-גוריון הוא איש גדול, אך לפעמים הוא עושה שטויות..." **הירד לא השיגה.** כשפרצה המלחמה נשאר שדה בלי תפקיד. ברבות הימים היה

לכית. הוא הרויח את לחמו במקצועו הראשון, כמומחה למחצבות, עבד כמדריך במחצבתו של חניכו לשעבר, יעקב סלומון. הוא גם יעץ לכל המחצבות של החיילים המשוחררים.

אחרי שאשתו, האהובה עליו, מתה מות יסורים ממחלת הטרטן, נתערערה גם בריאותו שלו. אף כי נראה בריא כתמיד, ויכול היה להניע כל שריר בנופו לבדו, כירסמה בו מחלה קשה.

לפני שנה וחצי הובא לשולחן הניתוחים. בשעת הניתוח נתגלה שהפנקריאס, בלוטה ליד הקיבה, נפוחה. הרופאים ידעו שיכול זה להיות סרטן ממאיר או דלקת פשוטה. הם יכלו לבדוק את הדבר עלידי פתיחת הבלוטה. אולם הם לא רצו להעמיד את חיי יצחק שדה בסכנה. הם ידעו שאם אמנם זה סרטן, ממילא אין מרפא. הם נמנעו מן הבדיקה והאריכו בזאת את חייו של שדה בשנה וחצי.

שדה עצמו לא ידע מאומה על שיקולים אלה, האמין שכליותיו חולות. על אף הכאבים המשיך בעבודתו, בחציבה ובכתיבה.

ביתו היה בית כנוס לתלמידיו וידידיו, שנכנסו בו קל שעות היום והלילה, שמעו תורה מפיו. היה זה גם מקום משיכה לאורחים מחו"ל, שיצו לראות את הדמות שסימלה את הדור. הם היו פוגשים אותו רכון על ספה, מוקף ספרים, חרבות ואקדחים, ציורים קלאסיים ומפות צבאיות. בלבו היה מקום כמעט לכל אדם. כשביקרה בביתו פול גיטליס, אשת הכנר, יצא באמצע השיחה לגינתו, קטף שושנה אדומה והגיש, לה. פגישה עמו היתה חוויה לכל אדם.

(המשך בעמוד 14)

הארון מורד: שעה שהרמטכ"ל וקציני המטה מצדיעים, עוקבים ראש הממשלה ויורכי הכנסת אחרי הארון הפשוט, שהלם את פשטות הצי, שהורד אל הקבר החצוב בסלע. אותו רגע ניתנה הפקודה לכבוד הארון ושמונה מטחי תותחים הרעמו בשפלה.

נזכר בתקופה אפלה זו בחייו — חניכיו נפרדו ממנו בזה אחר זה, יצאו לחזית, ואילו הוא, שלימד אותם את תורת הקרב. נשאר בחדרו בשדרות רוטשילד 65, תל-אביב. הגאלה באה במשמרה-העמק. המצב שם היה כמעט מיואש, לא היתה ברירה אלא לשלוח את שדה. בתמרון נועז נחת עם חייליו אל עורף האויב, הוציא אותו משיחיו משקלו. היה זה אופייני לכל לחימתו של הוק: לא להגן על העמדה, אלא להוציא ממנה את הלוחמים, כדי להנחית מכה בנקודה החלשה של האויב, להסוות איתה שעה את חולשת מגיני העמדה עלידי תמרוני הטעייה. בניגוד לאחרים, היה לו המבט הדרוש כדי להבחין בנקודה המכרעת של כל מערכה. במקום לבזבז את כל כוחותי בתריסר נקודות ופעילויות ריכוז את הכל בנקודה מכרעת זו. ביקורתו לגבי הטאקטיקה של אחרים נבעה לרוב מנקודה זו.

בקרב משמר העמק נלקחה בשבי מכוניתו של קאוקגי וניתנה מתנה לשדה מידי חייליו. הוא נסע בה כל ימי המלחמה, ניסה לרכשה אחר כך. אולם משרד הבטחון מכר אותה לאחד, שהציע מחיר שלא היה בידי שדה להשיגו. **"לחיי המפקד!"** לפני מיבצע דני הציע שדה לרכז את השריון בחטיבה אחת, שחולל להנחית מכה מרוכזת. הפעם, אחרי משמר-העמק, ניתו לו הפיקוד על החטיבה. יש דמיון מסוים בינו ובין המרשאל רומל: שניהם היו מפקדי חיל-רגלים שהגיעו לחיל השריון אחרי שדגלו בטקטיקה רגלית חדשה, המבוססת על הסתגנות בעד קוי האויב אל עורפו — טקטיקה שהפכה יסוד לחיל הטנקים. במיבצע דני פיקד שדה על הזרוע השמאלית. הפיקוד על המיבצע כולו נמסר ליגאל אלון, תלמידו. במסיבה ערב המיבצע הרים את כוסו, אמר: "כל ימי התפלחתי

לגבי תשע עשירות של בני המדינה שכונת מאה-שערים ירושלים, היא מוש מופשט, מקום משכנם של אנשי נטור קרתא ודומיהם. גם לעשירות האחרונה מוכר רק הרחוב הראשי של השכונה רחוב שהוא אמנם צר, אך שעוברים בו בכל זאת אוטובוסים ומכוניות בדרום-מזרח שכונת גאולה לשכונת מוסררה.

אולם מאה-שערים האמיתית חבויה גי מעיני העובר ברחוב. זהו מבוך של סמטות צרות, רצופות אבני מרצפת, כש לצדיהן חנויות קטנות ופתוחות. המראה כולו מזכיר עיירה אירופית מימי הביניים, ולתמונה זו מתאימה גם תלבושת התושבים.

ילדים וקנים לבושים קפוטות שחורות חבושים מגבעות שחורות ורחבות-שוליים מגדלים פאות וזקנים (להוציא את הילדים). הנשים, כולל נערות וילדות, גורות גרבי כותנה ארוכים, כשהמבוגרות חבושות מטפחות. צבע העור אינו דומה לזה של בני הארץ האחרים, אלא הנה לבנבן-חיוור. שפת הדיבור היא אידיש. בשכונה כולה לא תדרוס רגלו של אדם גלוי-ראש.

החיים בשכונה מנותקים מחיי הארץ מרוכזים סביב בית-הכנסת ישועות יעקב בית הדיקומתי חסר-קישוט, והישיבה הגדולה שממולה הפול יסיקה המקומית מצטמצמת בעיקר בשנאה לאגודת-ישראל, האפיקורסים ה"בוגדים בדת אלוקים תמורת נזיד העדשים של כסא ממשלתי. בוגדים מסוג אנשי המזרחי והפועל-החדש רחוי אינם נזכרים בחברה זו כלל.

בחורים חידו-ניים בהחלט. מור בן מאליו שבנות השכונה לא התגייסו לצבא. היה בדבר משום הגיון מסוים: אין לשמור על החיי כונה השורר במאה-שערים בעצם המאה ה-20 אלא כשיש התבולות מוחלטת מן-הסביבה. לוא היו בנות מתגייסות, היונתונות להשפעה אש שים שאינם רק בוגדים מסוגו של הפנים, אלא אפילו בני-שטן ממש, כאגש מפא"י ומפ"ם. אם הבנות תצאנה לתורבות רעה כזאת, הרי ייחרץ גורל השכונה לכליון תוך דור אחד.

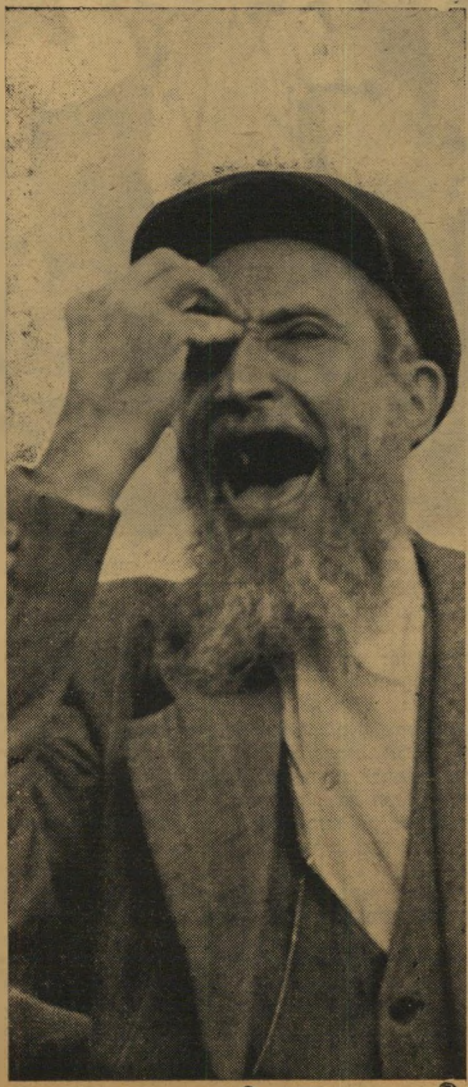
גם ראש-הממשלה הבין את הצדק הא למנטארי בטענה זו (ואת שלום השוררות שלו עם הגוש הדתי), ושיחרר בשנת חו את כל הבנות הדתיות-אולם אט-אט הוחמרו המבחנים לשיחרור. אם הספיק פעם הצהרה סתמית, שבעלותיה יכל לשנות קפה בשבת ולהתעניין בבחורי (חילוניים בהחלט) בשעות הערב, הנה נדרשו עתה הבנות התובעות שחרור ל התייצב לפני ועדת בוחנים. וככל שקטנה העלייה, כך גברה נטייתם של הקצינים בוחנים לדקדק בכשרות המשתחררות. שהגיע המצב בשבועות האחרונים לכ שהקצינים הבודקים מדקדקים במצוות דת יותר מאשר הרבנים החמורים ביותר של נטורי קרתא.

מטיילת עם אלה. חקירות אלה ש המדקדים הצבאיים הגדישו את סבלנות של בני מאה-שערים. וכשגדשה סבלנות בני מאה-שערים, נוצרת מעין תגובת שורת: אגודת-ישראל מנסה להרים אקולה מעל לקול נטורי-קרתא, והמחזיר מנסה להסביע במחאותיו את קול האגודה. כי כל סיעה דתית מתונה יותר חוששת שמא יעברו אוהדיה אל הסיעה הקיצונית יותר.

הגילויים המרעישים, שגרמו לרתיחת הרוחות, באו בהמודיע, עיתונה היומית של אגודת ישראל העולמית. היתה זאת

אגרוף קמוץ: החזן אומר תהלים בראש אלפים מפגינים בסימטות מאה-שערים, שחלק מהם לבשו שקים ומררו בבכי. היתה זאת הפגנת האבל הגדולה ביותר שנערכה אי פעם בירושלים.

בכי על קבר: עקרות בית ממאה-שערים השתתחו על קבר הרב זושנינסקי, ממרות בבכי על אבדן בנותיהן. הוספת אבן על הקבר נחשבת למצווה גדולה, אחת ההפתעות של ההפגנה: ריבוי מספר המשתתפים הספרדיים (שמאל) שמררו אף הם בבכי קורע לבבות.

חובבי חנוכה
ועקה
כל קה

יוצאת לקרב

שפת אידיש וקול שופר: בתוך בית הכנסת ישועות יעקב (למעלה) נאמו רבנים באידיש, ליד קבר הרב דושינסקי תקעו בעשרים שופרות (תמונה מימין).

שורה של דו"חים מחקירות הכנות הדי תיות.

דוגמה, על חקירתה של פרחת דוד, מ' מעברת רחובות, שהופיעה בפני ועדת הבירורים לפני שבועיים :

שאלה : את עובדת ?
תשובה : לא תמיד, מתי שיש לי עבודה, יום או יומיים בשבוע.

שאלה : מה את עושה בערב אחרי העבודה?

תשובה : נשארת בבית, סורגת, ומטיילת עם אמא

שאלה : את הולכת לקולנוע ?

תשובה : כן.

שאלה : עם מי את הולכת ?

תשובה : עם אמא, אחי או אחותי.

שאלה : את הולכת עם בחורים ?

תשובה : לא.

שאלה : למה את לא רוצה ללכת לצבא ?

תשובה : היות שבכלים אוכלים פעם בשר ופעם חלב ובחורים ובחורות ביהוד וגם דעת התורה אוסרת על בחורות ללכת לצבא.

שאלה : קחי את התורה והראי לי איפה זה כתוב.

תשובה : איני יודעת איפה שזה כתוב, אבל שמעתי מפי הרבנים וההורים שזה כתוב בתורה שאסור על הבנות ללכת לצבא.

מודיע המודיע, בהתמרמרות : פרחת קבלה צו גיוס.

דוגמה אחרת (ב).
ה. מנחלת-יהודה :
שאלה : למה את לא רוצה ללכת לצבא ?

תשובה : מפני שאני דתית.

שאלה : בכל זאת למה את לא רוצה ללכת לצבא ?

תשובה : מפני שאני בחורה לא מקומה בצבא ובצבא בטח

היא מתקלקלת. שאלה : טוב, נשלח אותך למחנה צבאי של בחורות רק.

תשובה : בכל זאת אסור לי ללכת. שאלה : מי אסר לך ?

תשובה : הדת אומרת שאסור לעלות כלי גבר על אשה.

קבלה צו גיוס. בחורות תגרומונה לגט. קשה לדעת מה מידת הכנות במחאותיהם של כמה מן הדוברים הדתיים. אולם לא יכול להיות ספק לגבי כנות בני מאהשערים.

כי הפגנתם לא היתה הפגנה פוליטית תכסיטית מן המקובלות במדינה. גברים חסונים פרצו בדמעות כאילו שיכלו את בנם בכורם, עקרות בית מררו בככי קר רעלבבות. לא היתה זאת מפלגה הלוחמת על עוד כסא בכנסת. היה זה גטו יהודי הלוחם על עצם קיומו, והמוכן למסור את נפשו על קידוש השם.

אלא שהתוצאה הסופית לא תוכרע בי מאהשערים, כי אם במסדרונות הכנסת ובחדרי משרד הבטחון. דוד בן-גוריון העדיף עד כה את הקואליציה עם הדתיים (שמחירה בשטח הכשרות, החינוך וגיוס הבנות בלבד) על קואליציה עם הציונים הכלליים, שידרשו מחיר כלכלי. אולם בי שעה שכמה מראשי מפא"י מתקרבים בי שטח הכלכלי לדעות הציונים הכלליים, ואילו מצב כוח האדם בגיל הגיוס השתנה עם ירידת העלייה, ייתכן שבי גי יהיה קשה-עורף יותר ביחסו עם שותפיו הדתיים.

ואז יוכל להיות שבנות מאהשערים, בעלות גרבי הכותנה והחוררות העור, תגרומונה לגט בשכונת רחביה.

גיוס בנות

העם

אין זה לעשות

הכל מדברים אודות מזג-האוויר... אבר איש אינו נושא אצבע לחקונו... דברים אלה טובים בייחוד לגבי הארצות האנגלו-סכסיות בהן משמש מזג-האוויר עיר לה רשמית לראשיתה של שיחה; פתיחה אחרת נחשבת לחוסר-נימוס. בישראל, בה כמעט כ, נושא באמת תירוץ לזכות. אין הדיבור אודות מזג-האוויר נפוץ ביותר.

ברם, בשנים האחרונות ארעו כמה תהליכי שוויות אקלימיות העלולות לשנות במידת מה את פני הדברים: שלג כבר ירד בתל-אביב ובשפלה, מאורע שלא היה לו תקדים; גשמים כבדים ניטחו בעזו, גרמו לשטפונות רציניים בחוף שעבר, הביאו במבוכה גמור רה את החזאים, והשבוע ירד שרב כבד שנימשך ימים, הביא אתו טמפרטורות גבוהות, לחות יחסית שהגיעה במקומות שונים לנקודת רתיחה, גרמה לטפסוף גשם קיץ קליל במקומות בהם אפילו בחורף גשם הוא חזיון נדיר, כמו, למשל, אילת.

חוסר ההתעניינות המסורתי בענייני אקלים גרם לכן שהחום הכבד בא על מרבית תושבי המדינה במפתיע. אולם גם אלה המקורבים לתחנות המטאורולוגיות והמאזינים לתחזיות הניתנות כלאחר יד בסופן של החדשות ברדיו, וידעו על המתרחש ובא, לא יכלו אלא לצפות לו בשלחה פילוסופית. כפי שאמרה באמת עדיין אי-אפשר לעשות מאומה לחיזוק מזג-האוויר.

המשק

עסק לא רע

חיים מינצר, אבי היזמה של שיתוף הון פרטי וקואופרטיבי לא היה השבוע בארץ, כשבייתה החרושת שלו בראשון-לציון, נביש, מייצר מוצרי הזכוכית, חגג את הפעלת הכבשן החדש. הוא שהה בחוף-לארץ, רכש ציוד לייצור המפעל החדש לכלי חסיניה ביאזור. לפני 17 שנה, ב-1935, קם על שטח של דונם וחצי מפעל הזכוכית נביש בראשון-לציון. המפעל הצעיר פשט חיש מהר את רגלו. כי תוצרתו לא יכלה לעמוד בהתחרות עם תוצרת חוף-לארץ ושערי ביה-החרושה העלו חלודה עד שנת 1939.

כשפרצה מלחמת העולם השנייה, הריחו חיים מינצר, תעשיין חרסינה מפולין, ושורר פו מנדל גולד, ריח ביוזם והזרימו לעסק 10,000 לירות. העסקים לא היו רציניים, אך רוב התוצרת קלט הצבא הבריטי והאיומים של התחרות חוץ בטל עם המלחמה. ב-1945, כתום מלחמת העולם, נמצא יביש שוב על פרשת דרסם. שוקי הארץ נפתחו לפני תוצרת אנגלית וצ'כית, בארץ לא היו מומחים לזכוכית טובה והפועלים לא התאמצו במיוחד. ואז הוליד חיים מינצר רעיון לשותף את הפועלים במפעלים, מכר להם 50 אחוז מבית-החרושת (אמר מינצר: ירגישו הפועלים בעורם אם יעבדו רע.) 90 פועלים

הפכו לשותפים למינצר וגולד. כעבוד שנה הסתלק מנדל גולד מהמפעל, מכר את 25 אחוזו שלו לפועלים. נוצרה שותפות מיוחדת במינה: 75 אחוז לפועלים, 25 אחוז לחיים מינצר ובניו.

כשהונהגו ההגבלות ליבוא תוצרת זכוכית החל גביש משגשג. כוס היתה יקרת-מציאות, בקבוקי אריזה נמכרו בפרוסקציה. לפני שנה, ב-1951, הגיע גביש לשיא הייצור: 4.2 מיליון כלי אריזה, 3.16 מיליון כוסות, כ-2 מיליון כלי מאור. בתנאים אלה הוחלט על הרחבת המפעל. מהמלחה האמריקאית נתקבלו 150,000 דולאר, השותפים הורמו הון חדש וגביש שהוקם ב-10,000 לירות, שווה כיום קרוב למיליון לירות.

חיים מינצר אינו מתחרט על סבלנותו. קבע מינצר: "השותפות עם פועלים זה לא עסק רע" הוכחה: בית-החרושת ראשון-לציון אחר, תרדיה (נגרות רהיטים), הלך בעקבותיו.

מפלגות

תורה מול עבודה

הסתדרות הפועל המזרחי בארץ-ישראל נוסדה לפני שלושים שנה, איחדה בראשיתה פועלים בעלי רעיונות דתיים ומוסריים אשר שאפו לחולל שינוי ערכים יסודי בחיי העם, להחזיר בו את תורת ישראל. סיסמתם היתה: "תורה ועבודה". זמן מה היה הפועל המזרחי גוף בתוך ההסתדרות הכללית, אולם עד מהרה נתברר שאין שתי התנועות הפועליות הללו מסוגלות לגור בכפיפה אחת, חלק הן ארץ של חברי הפועל המזרחי נטשו את ההסתדרות, חיזקו את מפלגתם, הפכו לגוף עצמאי לחלוטין, הקשו להסתדרות הכללית לית רק בזה שהחברי הפועל המזרחי נהנים משרות קופת חולים שלה.

למרות האידיאליזם הגבוהים, וההישגים התישבותיים הניכרים (f היה היתה הפועל המזרחי מאז ומתמיד מפלגה אופורטוניסטית, שידעה לנצל את שיקול הכוחות בין השמאל לימין, להשיג לעצמה כסאות גם כאשר היתה במיעוט מוחלט, הואשמה לא אחת בזיופי בחירות.

מן המפלגות הדתיות הפועל המזרחי הנה החזקה ביותר, בעלת 12 קבוצות, 15 מושבים, 28 ישובי עולים, שכונות. אולם בתוך שורות המפלגה עצמה נערך מאבק חריף, מלחה השמעות שכמותן לא נשמעו בשום מערכה על שלטון במפלגה בארץ. עוררו ל"השמעה: עיתוני מפא"י שקיחו לנצחון מכריע של סיעת למפנה אשר בראשה עומדים ח"כ משה אונא ושר הבריאות ד"ר יוסף בורג, והדוגלת בכניסה להסתדרות הכללית, מול למפנה עמדו שתי סיעות: המרכזית בראשותו של משה שפירא, שר הפנים, ש"השתדלה למשוך את הפועל המזרחי יבינה, לקראת תורה על ליכוד החזית הדתית; הרשימה המאוחדת שמנהיגה יצחק רפאלי הדרושת עצמאות לפועל המזרחי. למעשה לא נבדלו שתי הרשימות הללו זו מזו, נולדו עקב חיכוכים אישיים בין מנהיגיה. כך או כך, תוצאות הבחירות לועידה ה-

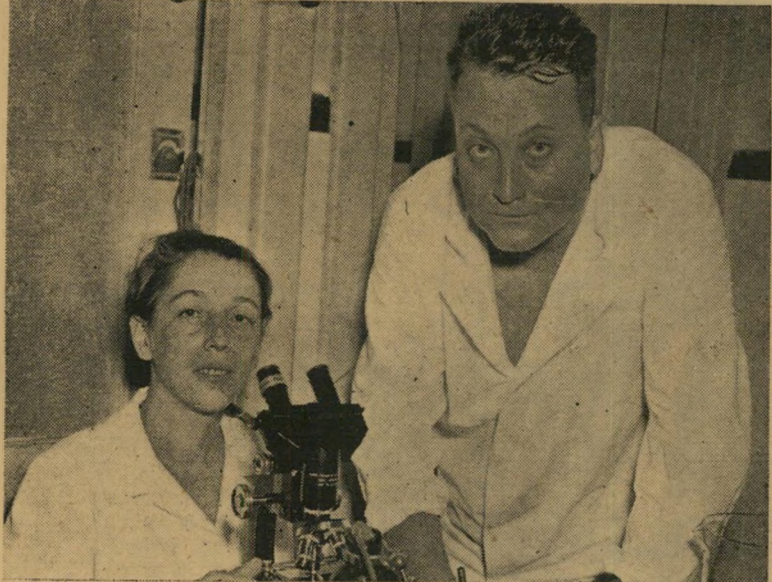
אחת-עשרה של המפלגה, שתערך בחודש הבא, היו מאלפות: הרשימות הימניות קיבו לו ביחד 64 אחוז מכל הקולות, בעוד שקבו צת למפנה זכתה ברוב רק בקיבוצים, היתה במיעוט מבוטל בכרך. מסתבר כי מאז היווסד הפועל המזרחי חלה תמורה גדולה בהרכב המפלגה: שוב אין זו תנועה פועלית, רוב רובם של חבריה הם בורגנים ועירים, פקידים, בעלי-מלאכה, שאינם ששים להרחם למרכבת ההסתדרות הכללית. תקוותה של מפא"י לזכות בתוך ההסתדרות בתמוך נאמן נכזבה. בי מאבק בין תורה לעבודה ניצחה הראשונה.

מכה ידיונית קטנה

גנול להמני קבע פעם את העקרונות שמוטב לגדודי צבא להתקדם בנפרד וללחום במלוכד. עקרון זה אינו תמיד נכון — את זאת למדו החודש פעילי מק"י. הברר התחיל כשמפ"ם החליטה לר"ם פועלים ערביים על עצומה לפתוח לפניהם

עד עתה על יחידה מסוימת של קרקע מוזן. קרקע זאת, בתוך בקוק, הוא חומר נזול או מוצק, מורכב חומרים כימיים המזינים את החידקים בזמן התרבותם. אחר אוסי פים אותם, ממתים אותם, מוסיפים להם חומר חיטוי ומזיקים אותם בכמויות של 12 מיליארדים במנה לכל הזקוק להם.

הפלא שר, "פרו ורבו", במה שהיה לפנים יחידה של שלושה בתי שימוש בצרוף תחיתת פרודור שלפניהם, בקומה השנייה של בניין בית הבריאות על שם נתן שטראוס בירושלים, עבדו שני הממציאים הישראלים על המצאתם. הממציאים: ד"ר דבורה קפלן * שעלתה לפני 17 שנה כסטודנטית מליסא, השלימה לימודיה באוניברסיטה העברית וד"ר חלטר קוך שעלה אף הוא כסטודנט, על-מנת לזכות ברישיון-עלייה כתלמיד, למרות שכבר היה רופא, בוינה עיר מולדתו, תרמו ממעבדתם הפרואית בירושלים את תרומתם ל-עולם. שני הרופאים, העובדים כבר מספר

ד"ר וולטר קוך וד"ר דבורה קפלן, ממציאים בעזרת גליצ'רינה ופוספטים, פלא בחיי החידקים

שנים כצוות, גילו, כי אם יוסיפו גליצ'רינה ופוספטים לקרקע המזון של חידקי החולירע, יחוללו את הפלא של "פרו ורבו" בחייהם של החידקים.

הגורם המניע, שהזיום לראשונה לנסות ולשנות דבר מה בשטח זה, היה שירת הללויה על קרקע המזון הקיים. אותה קראו יום אחד בעיתון מקצועי. למרות שהארץ אינה זקוקה לכמויות ניכרות של חומר הזריקות, הניתנות רק לאלה היוצאים לאזורים נגועים בחוף-לארץ (כהדו, תימן וסין), ניגש צוות הרופאים במרץ רב לחקירה, וזה ל-מחייאות כפיים מקצועיות כשהתפרסמה הודעתם על הפריון כפול ה-12 בעיתון רפואי לונדוני.

לא על חשבון ההודי. השאלה הראשונה ששאלו האנשים את זוג הרופאים היתה, אם לא יכריחו על פטנט, ינצלו המצאתם. "אדר גי", ענה ד"ר קוך שהתנסה בהמצאות עזר בחוף-לארץ ביוצרו טבעת למצלמה גרמנית הנושאת את שמו, "כבדי החידור פטנט, צריך להיות עשיר על כך נתרום את המצאתנו לטובת האנושיות". ישראל לא תזכה אם כך ביותר מהכבוד. העולם, שתוצרתו המעישה, לצרכי טיפול וחיסון כל האנשים החיים בצל סכנת המגפה, היא כמה מאות דיונות של זריקות, עלול לזכות בהרבה. לא בטוח אמנם אם המחיר יזול, אחר שיצירת "חומר היא בידיים פרטיים המועניינות אמנם להזיל את שיטות הייצור, אך לא על חשבון הצרכן ההודי, אך או"ם, שביקש מהרופאים הישראלים דו"ח מלא, יוכל להשתמש בהמצאתם לטובת המיליונים הזקוקים לזריקות חיים.

הווי

מכה לאמנות

לאחרונה נראה כי מוסדות ממשלתיים וציבוריים מסוימים מתגרים בצורה רצינית למדי באומנות הישראלית: הצנוורה עשתה לקלס את תיאטרון אהל (ואת עצמה) באול-צה אתו להציג את המחזה הפרוצה הצ'ייתנית בצורה קצוצה ומעוותת וכשינוי שם; ה-

את שערי ההסתדרות. היתה זאת עצומה הגיונית למדי — החזקה הערבים בהסתדרות הנדפעת (ברית פועלי ארץ-ישראל) היא אחת התופעות הריאקציוניות ביותר בתנועת הפועל לים הבינלאומית. אפילו האגודות המקצועיות באפריקה הדרומית פתחו בחלקן את שעריהן לפני הכושים. מק"י הסכימה למטרה בלב שלם. אולם היא חששה שהדבר יתן למפ"ם (שעמדתה ברחוב הערבי רופפת) יתרון על המפלגה הקומוריסטית, שהיא הכוח החזק ביותר באותו רחוב. הלכה מק"י והכריזה על עצומה משלה, נועזת יותר ומתקדמת יותר מעצומת מפ"ם: היא ביקשה להחתים לא רק פועלים ערבים, אלא גם פועלים יהודיים, להפגין בזאת את עקרון אחת העמים.

אלא שההחתמה על עצומה כרוכה בפעולה ארגונית קשה, ומק"י נתקלה בקשיים. עד לפני שבוע אספה 14 אלף החימות דו-לאומיות, בעוד שמפ"ם הגיעה ל-11 אלף החימות של ערבים בלבד. מאחר שמק"י זכתה בבחירות האחרונות ב-27 אלף קולות, היה פרסום תוצאה זו עלול להתפרש כירידת כוח ה-מפלגה.

הציעה מק"י למפ"ם: הבה נאחד את שתי העצומות, נרכיב ועדה משותפת, בה יימסר הרוב למפ"ם. אולם מפ"ם, ששמחה להזדמנות לתת מכה ידיונית קטנה למפלגה השנייה, ענתה בתמימות: מוטב להגיש שתי עצומות נפרדות. היתה זאת נקמה על דקירות הקומוריסטים, הנותנים פרסום רב לעובדה הקטנה שמפ"ם טרם נתנה לאזהרה הערביים מעמד של חברים במפלגה, מנעה בזאת מן הערבים את השיוויון שהיא דורשת להם בהסתדרות.

רפואה

ישראל זכתה בכבוד

VIBRID CHOLERAE הוא השם המצליח של חידק לא טיפפאטי ביותר, המעורר את מחלת החולירע. המצאה ישראלית, ששמ"ע יצא השבוע, תרבה את גידולו פי 12. גיי דול החידק, הנעשה על קרקע מזון מתאים בתוך מבחנות מעבדות בקטריוולוגיות, על-מנת להשתמש בו בזריקות מונעות חולירע, סבל עקב היבול הקטן שאפשר היה לגדל

לקה עזרת בעצה בכתב ובעלפה, מחלקת רבבות עלוני הסברה מצויירים, עורכת מאות הרצאות. כדי שהמחלקה עצמה תהיה יעילה ביותר, היא נעזרת במוסדות מקבילים ברוב ארצות העולם, מצרפת ועד פורטו ריקו ה' זעירה שבמרכז אמריקה.

דרכי-אדם רמזים בלתי-מוסריים

העולה החדש משה בטש, 31, היסס קשות לפני שהחליט לפנות אל עוברים ושבים בש' אלה למקומו של רחוב הירקון בתל-אביב. להיסוסיו של בטש לא גרמה אידיעת הל' שון העברית. היסוסיו של בטש נבעו מן העובדה שהוא חירש-שואלם הנרתע מלהשמיע את גרגורי קולו בפני אנשים. אך כסופו של דבר נאלץ בטש לשאול את מי שהוא לרחוב הירקון, כי הוא רצה להגיע אליו. הוא פנה לשתי ילדות בנות 12, הס' ביר את מבוקשו בקול-שאינו-קול. הילדות נרתעו ממנו ובהלות ובטש שראה כי לשונו אינה מובנת ניסה לבקש תשובה לשאלתו בעזרת דייו.

התוצאה: אחת הילדות רצה במעלה הר' חוב, הזעיקה שוטר. בטש נעצר, הואשם ב' "נסיון למעשה מגונה וביצועו". לפני בית-המשפט הסביר השוטר כי היל' דות התלוננו שעובר-אורח (בטש) פנה אליהן "ברמזים בלתי-מוסריים". בטש, מאידך, ש' נסתייע בקרוב לתרגום תנועותיו, הסביר כי לא היו לו כל כוונות רעות. כל כוונתו: איי תור רחוב הירקון.

השופט אלעזר זליקסון קיבל את דברי החירש-השואלם, הבין כי סיבת התנהגותו ה' מזוהה היתה טמונה במומו של הנאשם. אולם בטש עצמו לא הסתפק בזיכוי. מייד לאחר צאתו מבית-המשפט נישג לרופל, רכש, תמו' רת מאתיים פרוטות, מדר' לרחובות תל- אביב, בעזרתו יוכל למצוא כתובות מבלי להחשד בכיצוע מעשים מגונים.

פשעים

תדהמתו של הסרסור

לפני ארבעה חודשים העלה סרסור לדבר עבירה יפואי נערה צעירה (18) בכתו באחת המעברות שבסביבות חיפה. אחר שהבטיח לה כי צפוי לה עתיד מזהיר (ובעל הכנסות קלות) שכנע אותה לנטוש את עבודתה במשק בית חיפאי לטול את צרור חפציה הקטן מ' צריפה רבי-הצפיפות (האב — שומר לילה, האם מטופלת בששה ילדים) במעברה.

הסרסור שפתח את עסקו החדש באחת ה' חורבות הנושיות והמטות ליפול בשטח ה' גדול ביסוף הבטיח לנערה שלוששים, ארבעים ליי ליום, לינה ואוכל. אולם באחד מימות השבוע, אחר 15 שבועות רבי-הכנסה ארעה תקלה: על ראשית הערב הגיח לחורבה זר משופם, רחב-ג'רם ושרירי, גירש בבעיטות את כל הנוכחים, אחז בשערות הנערה והחל מגרפה וערביט. הזר הסביר כי הוא קרוב הנערה, איים לרצוח את מפתה נפש. במקום זה הסתפק בהכאה יסודית של הסרסור, גר את הנערה, שפתחה ביללות אימים, אחרי-ו.

מה רתה תדהמתו של הסרסור אין-האור' גים כאשר גילה כי הזר לא הוביל את הנערה לביתה, רק העבירה לחורבה אחרת, רחוקה כמה מאות מטרים מהראשונה, הציעה ל' קוחות שם. רק אז הבין הסרסור כי לא הוא היה האדם שהוציא את הנערה לתרבות רעה. היה זה הזר שהקדימו כמעט בשנה. שעה שהוא ישב בבית-הסוהר וריצה עונש של ששה חודשי מאסר על החזקת בית-בושת הס' תובכה נערתו חסרת-התעסקה בחיפה עד שהופיע הסרסור היפואי, לו היא נאותה להתגלות שנית.

הארץ

העתודאים בגיל 4945 שוב לא יגויסו, בהתאם לחוק החדש (הארץ) שמחה אברהמי, תל-אביב- מתושלח, נוח במנוחה.

תערוכה יפה שעשתה רושם על כל המבקרים (ידיעות אחרונות) ישראל שכטר, בנימינה

התלהבות סלגרייט * * *

כותרת השבוע

ב-קול העם:

לפני שביחת אזהרה בבתי התינוקות הירושלמיים

שבע אזהרות. רוב התאונות אינן תאונות של שעת-עבודה ממש. כשני שלי' שים של התאונות הן תוצאה של פגיעה, נפילה או התקלות עצמים, נפילה או מעידת הפועלים. סוג אחר של תאונות הן ילדות המקצוע, ככוניות עור הנגרמות על-ידי חום גבוה ב' מפעלים כימיים.

בעיקר אשמים הפועלים עצמם בתאונות, מתוך חוסר-זהירות, רשלנות, חפזון וחוסר- מחשבה. כן אין לעשות הרבה נגד פועלים הנוטים לתאונות או תאונות הנגרמות לפו' על מדוכדך מתוך תנאיו האישיים. חייבו ומצאו כי למעשה ניתנת לכל מוע' מד לתאונה אזהרה מספקת. על כל תאונה פוגעת קודמות, דרך כלל, שבע תאונות או' הרה. לפני שתחלל שער נתלש מראש פוע' לת חסרת מטפחת-ראש ונוטל יחד עמו פי' סת עור קרקפת נתלשות בממוצע, שבע פע' מיס, שעזרת בודדות שתלישתן כמעט ואינה

באותן שנים שני סרגינטים שפיגל, אחד מהם, סרגינט נחום שפיגל איש הגליל העליון, נודע כעבור שש שנים כנחום גולני, מפקד החטיבה כובשת הערבה. השני, גינ'גיל משופם, שהיה רב הסמל הגדודי — יששכר שפיגל, עלה בדרגה אף הוא. שפיגל הפך שפי ובתור כזה ראש מחלקה במסגרת ישראל, מפקד חטיבת החופים והגבולות שלה.

זה לא היה הכל. בין סרגינטים בלט אחד במקצועיותו: היה זה סרגינט הצלפים הג' דודי שהתפרסם, לאחר מכן, כמפקד בית-הספר לצלפים בצה"ל וכראש משלחת הקלעים ה' ישראלית לאולימפיית הלטינקו. שם הסרגינט שהפך סגן-אלוף: אלכס אלירי.

עבודה

הפתרון: מוסיקת תקליטים

אחר שהעבודה נסתיימה, עמדה מכונת ערבול הבסטון ללא תנועה, לידה עמדה קבר

המשלחת הקרקזית

קרנן ראשון: ילד ששבר יד במשחקים

המשלחת האסקימוסית

קרנן שני: תייר שפגע בתורן בטקס הטיים

מורגשת. לוא היתה הפועלת חסרת מטפחת הראש שמה לב לתלישות האזהרה ועוטה מטפחת לא היתה נפצעת.

צד שני במלחמה נגד תאונות העבודה: בעלי המפעלים החייבים להקפיד על ריחוק מתאים של המכונות, חספוס מספיק של ה' רצפות, כדי שהפועלים לא יתחלקו עליהן, מתקני-זמנן סביב המכונות העלולות להפוך קטלניות ותאורה נכונה. דרך נוספת למניעת תאונות: העלאת רוח העובדים. עובד שמת, לא מדוכא, יעיל יותר וזהיר יותר מאשר פועל מדוכא המהרהר בצרותיו האישיות ומקטע דרך אנב, את אצבעו. הפתרון בהר' בה מפעלים תוצלארציים: השמעת מוסיקת תקליטים.

הפועלים עצמם חייבים להקפיד על תל' כושל עבודה נכונה. כיסוי ראש האוסף תל' תיו את כל השער, בגדי עבודה הדוקים ללא קצוות חפשיים ונעליים שמסמריהם אינם בולטים.

לעזרתם של הפועלים ובעלי המפעלים גם יחד באה המחלקה להגיגנה מקצועית בה משתפים פעולה הסתדרות העובדים, התאח' דות בעלי התעשייה ומשרד העבודה. המח'

צת פועלים משוחחת. לפתע נפל אחד הפוע' לים לתוך המכונה, חבריו התבלבלו, הוכו בתדהמה. תגובתם: הנעת מכונת הערבול. התוצאה: ריסק אברי הפועל שהומת במ' קום.

באותו שבוע הבחין מנהל העבודה של מחצבת הקסל בכביש ירושלים בעשן מת' אבך מתוך צריף חומר-הנפץ. הוא הזעיק את הפועלים לצריף ובאותו רגע נשמע קול נפץ מחריד. התוצאה: שמונה פועלים הרוגים. אין אלה אלא שני מקרי תאונות עבודה מתוך 20.286 שארעו בשנה שעברה ושחקיי' רתן נסתיימה השבוע. 81 (כדוגמת השתיים) הערבול ושמונה פועלי המחצבה היה יכול להימנע לוא שמרו כל הסובבים על קור רוחם, נהגו הגיונית עם קרות התאונה.

כי מספר תאונות העבודה נמצא בעלייה מתמדת, רב פי שתיים ושלוש מאשר באר' צות תעשייה מערביות. רבות במיוחד ה' אונות בענף המתכת. אך נראה כי אין המ' תכל אשמה, כי בענף זה מתרכז מספר עוב' דים הגדול ביותר מכל ענף תעשייה אחר.

עיריות הגדולות הטילו על התיאטרונים שעד' כה לא שילמו כל מסים, היטל עינוגים, שאי' נו, בלשון בני-אדם, איצא מס שעשועים. עתה הנחית מוסד אחר, משרד המסחר והתעשייה מכה נוספת: קפה כסית, מקום המפגש של אומנים וסקרנים בתל-אביב, נסגר לחודש ימים לאחר שנמצאה במטבחיו כמות של בשר עוף שלא חולק בהקצבה.

בראשית שבוע זה הפציעה ברחוב דיזנגוף, תל-אביב, צלקת אפלה, ואומנים חסרי בסיס הסתובבו, כנמלים שקנן נהרס, בין השכונים, קפה רובל ופראק' אבל ממלא מקום הרשמי של כסית היה לכל הדעות מעדן שמעבר ל' רחוב, אותו חנך בנזכחותו איש כסית הותיק ביותר אברהם (אבני בוחו), שלונסקי, המשור' רר עטור זר שערות השיכה.

חינוך

אש אולימפית בירושלים

לקחת 300 ילדים, לשחררם משך שלו' שת שבועות מזכרונות בתי-ספר מעיקים, להכניסם לעולם הדמיון, הוא הישג ניכר לכל מדר'ך. חנוך היר'חן, מנהלה הממושקף של קייטנת בית-הכרם הירושלמית, מדר'ך בעל 14 שנות ותק ויליד הארץ, זכה בהצ' לחה במבצע זה.

הילדים, רובם בני תל-אביב וחולי קצרת, שנבחרו על-ידי העובדים הסוציאליים בבתי- ספר בלכות 21 יום באקלימה הנות של ירושלים, הפכו את חצר הסמינריון בו שוכנו, במהרה, לכפר אולימפי. חנוך, ששיטתו היא ליצור כל שנה לילדיו מסגרת דמיונית בחיי קייטנתם, לא התקשה השנה במציאתה: כמה אלפי קילומטרים צפונה מבית-הכרם התנהלה דוגמה: —בהלסינקי הפינית נערכו משחקי אולימפיים באותו זמן שבירושלים הודלקה אש אולימפית ראשונה בועיר אני' בין.

עדות לעושר האפשרויות החינוכיות ה' סמונות בשיטה זאת היא הרשימה הארוכה של הכניות שהוכנו בשנים קודמות: עיר הנוער, חיי חיות וציפורים ביער, אי האושר, וחיי הקדומים. כשורה של משחקים ספורט' איים היתוליים תחרו קבוצות ידים שבאו מ' ארצות הקימות בחלקן בדמוינם: ארץ הגמ' דים, אינדיאנים, צוענים, בני אלסקה, קווא' קים.

התלבשות, עשויות נייר בידי הילדים עצמם ובידי מדריכיהם, סיפקו שעות רבות של בידור. החפצים והמאורעות הפרוזאיים ביותר של חיי ילד יומיומי קיבלו ברק חדש: המסעדה היתה אולימפית, כך היו המקל' חות. הרחובות נשאו שלטים כתובים בידי הילדים, עליהם שמות גיבורים אולימפיים החל מהרקולס וגאל' בנורמיי. התוצאה: כשכונתה ביום האחרון האש האולימפית בטכס מפואר, לא נמצא ילד, שמוכן היה לחזור הביתה, לבית-ספר אפור. קרבנות ה' אולימפיות הראשונה בישראל: ילד, חבר המשלחת הסובייטית, ששבר יד ביום השני של המשחקים, ותייר אמריקאי, שתורן הדגל האולימפי נפל על ראשו בזמן טכס הנעילה. החטרון היתיד לדעת חנוך: חוסר גדר או חומה סביב בית הסמינריון. מטרת הגדר לא היתה למנוע מהילדים לברוח, כי אם למנוע מההורים להכנס. ביקוריהם התכופים של ההורים ושאר הקרובים השפיעו השפעה חינוכית רעה, הורידו את רוח המתחרים ה' אולימפיים, שמתנות לא-ישות של ממתקים פגעו באחחחם הספורטאית.

יובלות

שלושה סרוינטיים

כשנתכנסו כמה מאות ותיקי הגדוד הראשון של החטיבה היהודית הלוחמת בגן-הקרייה המצל והסבו לשולחנות עמוסי כיבודים ומש' קאות העלא את זכר גדודם, שהוקם לפני עשר שנים, בקיץ 1942, שנתיים אחר הקמת הפ' לוגות העבריות בצבא הבריטי.

לוחיקים היו נושאי שיחה רבים למדי, זכ' רונות גיאותים לאנשי חיל רגלים ששרתו במצרים, בקו הזית הראשון באיטליה (הר' הסניו) ובהולנד' אולם ראשוני המתגייסים, לפי צו הסוכנות, לצבא הבריטי זכרו עוד כמה דברים: מלבד מלחמתו על סמל ויהוי ארצ' ישראל ולא "המיל הפלשטינאי" שתג דומה לו נועד, לראשונה, לציין את כובעיהם, הצ' טיין הגדוד הראשון (אחד משלושת גדודי ה' חי"ל) ביבול סרגינטים מרביית-ועלת.

בין 800 חיילי הגדוד הראשון בלטו כבר

פאבו נורמי, הרץ הפיני, שהיה כוכב האולימפי'יות השביעית והתשיעית (1920 ו'1928) ונשוא לפני חודש את הלפיד ה' אולימפי, בריצה, לאיצטד הלטינקי'

ירושלים: שלושה אוחזים בכסא

בעצמה מה צריכים משרדי הממשלה להעניק לה, כענה, אם קבלה פחות, כי הממשלה חייבת לה כסף. לעומת שרי טענה הקואליציה הימנית, שוב כנהוג בריב משפחתי בו מאשים הבעל את אשתו בהבאת נידוניה לא מס' פקת, כי היא עדיין סובלת בגלל ירושת הגרעון שהשאירה לה עיריית אוסטר'שר *

הסיבה האמיתית לסירחון לא נשקפה במספרים יבשים. גרעונות יש גם בעיריית ומועצות אחרות. החשבון המפלגתי

שרמה זלמן שרגאי, ראש עיר לשעבר מחצבות. סליחה כבישים וגיוגל

הישראלי, של "אחריהמבול" מצד אחד, ולטישת העיניים לכסא הרם היו הגורמים האמיתיים.

האמצעים מקדשים את המטרה

כתיבת הפרק האחרון, שנסתיים עם התפטרותו של שר-גאי, החלה, כשרגאי נסע סוף סוף לחוץ-לארץ (ארצות-הברית). הרגע שאלישר, הקורא את עצמו מקים הקואליציה, ציפה לו, הגיע. מסגן ראש-עיר הפך לראש-עיר בפועל. העלאת מיסים, שהתנגד לה קודם, בוצעה עתה כשיעור של 40%. החשבון היה כפול: למלא את קופת העיר בהעדרו של שרגאי כדי להצביע על הישגים, והכנת דעתיקהל עוינת ל-שרגאי עם שובו ממסעו החוצלארצי. צעד שני בהכנת המפי-לה לאיש שסירב לחלות קודם לפי תוכנית הקואליציה, היתה הכנת שביתת-עובדים הגונה שקידמה את פניו ביום שובו ארצה.

סוף סוף קיבל שלמה זלמן שרגאי את התקפת הלב המתוכננת. מאז הפסיק לקחת חלק פעיל בענייני הנהלת העיר, השאיר לאלישר את כסאו, שולכן כתיבתו ומכוניות. כשפשטו לפני שלושה שבועות שמועות, כי שרגאי החליט בכל זאת לקחת חלק במשחק הסכסוכים הירושלמי, ושאל את ועד עובדי העירייה מדוע אינם שובתים כשלא משלמים להם את משכורתם, הביא לו נושא-המכתבים אגרה רשמית מאת סגנו, שסיכומה: כיצד מעז אתה להסית את העובדים נגד אותה קואליציה שבחרה אותך לתפקיד הנעלה? ביקש השובה תוך 24 שעות.

שרגאי ענה בנימוס, הביא הוכחות בכתב, כי לא דיבר עם איש מאנשי ועד העובדים. שרי תפס את המציאה, לקח את המכתב, רץ אתו לכנסת, צעק כי לגנב בוער הכובע על הראש: אלישר שהבין לשרגאי שביתה בעת חוזרו מארצות-הברית, חשש בפני מעשה דומה מידי שרגאי בשעת מצוקתו הכספית. שרגאי התפטר מתפקידו, אך שמר לעצמו, לפי דרישת סיפתו, את מקומו במועצה. רופאו הפרטי הרשה לו לעבוד במחצבות וסליחת כבישים, אך לא בראשות העיר. הגיוגל המפלגתי, בעל החוק ההפוך, בו האמצעים מקדשים את המטרה, נמשר. באם בחירות עתידיות לא תשונה את יחסי הכוחות לאחד הצדדים, בכדי שיהיה לו כוח לפעול עצמאית, תשאר טובת העיר גם להבא הדבר פחות-הערך במלחמת השולחן הירוק.

* דו"ח של ועדת חקירה בראשותו של יעקב אברזי, מנהל האגף לאדמיניסטרציה כללית במדינה במשרד הפנים, שעלול היה לשפוך מעט אור על ענייני עיריית ירושלים, נגנז במגירה. כנראה שהמשרד בראשו עומד איש הפועל המזרחי משה שפיבא לא רצה לפגוע בפרסום דו"ח מנהל פנמים בראשות עיר שראשה היה איש הפועל המזרחי שלמה זלמן שרגאי.

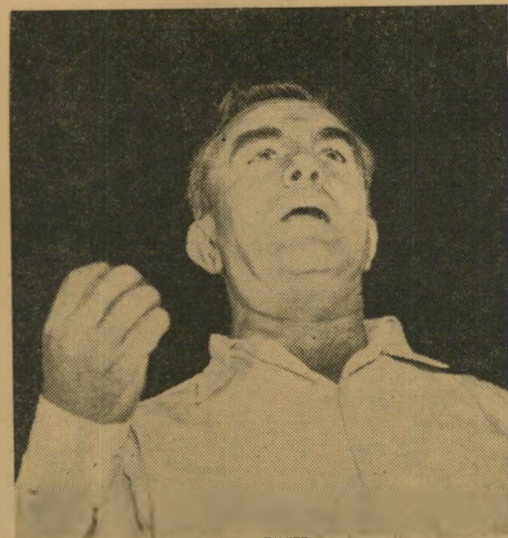
הציונים הכלליים מהרו לעשות חשבון, קבלו את אלישר בורעות פתוחות (יחד עם בוחריו הספרדיים) בעוררם את תק-ותו להגיע לכס ראשות העיר. כשנתברר, כי בירושלים לא תצליח מפא"י להרכיב קואליציה דוגמת חיפה — מפא"י, מפ"ם ודתיים — עלתה קרנו של אלישר עוד יותר. הוא לא העז אמנם לקחת לכסא ראש העיר מיד, אך הדרך נשארה פתוחה. הקו-אליציה שהורכבה על אפו וחמתו של השמאל, היתה ימנית. חיטטו לצורך זה ברישיתם הארוכה של הדתיים, כצאוא, כי האיש העומד במקום העשירי של רשימת מפלגתו, שלמה זלמן שרגאי, מתאים להושבה כבובה על הכסא הנחש של ראש-העיר. בהחלטיות רבה מחקו את תשעת העומדים ב-ראש העלו את שרגאי למקום הראשון. הסכסכות בקנה-מידה גדול החלה.

דניאל אוסטר, שהיה צריך להוריש את מכונית ראש-העיר ואת הכבוד שהורגל אליו ולחזור למשרד עורך-הדין שלו, ירד עם דמעות בעיניו את שלוש המדרגות מוכן יושב-הראש, סגר אחריו את הדלת בדפיקה עזה. ראובן שרי, חדש בתפקידו באופוזיציה, קם ממקומו, הודיע את הודעתו הרת-המשמעות והסרת-ההגינות הפרלמנטרית: "אני וסיעתי יגתם ונחבל בקואליציה זו עד חורמה." מתוך שורות הקואליציה הציץ אליהו אלישר, פול בצורה גלויה לעבר כסאו המושך של ראש העיר. היחידי שקיבל בתמימות ויושר את הטכס, היה שרגאי בעצמו, שמתוך הרגשתו הכנה כאיש חרד לירוי-שלים, התכחץ רק לטובתה.

"אחרי. המבול" ולטישת עיניים

העסק לא יכול היה לעבוד בתנאים הנתונים. בריב הגלוי שבין הקואליציה ובין השמאל, לא התבייש השמאל לגלות ברבים, כי ענייני המפלגתי עומד מעל טובת העיר. החלטות האופוזיציה לא נתקבלו ליד השולחן הירוק של העירייה ול-שמע העובדות שהאינו להן, אלא בבניין אחר, המרוחק חמש מאות מטרים מבניין העירייה, בבית ההסתדרות, בחדרו של משה ברעם. מזכיר מועצת פועלי ירושלים.

ברוב נסתר, בתוך שורות הקואליציה עצמה, החלה המל-חמה על הכסא. סבלנותו של אלישר קצרה מדי יום. בהעלות הקואליציה את שרגאי לגדולתו, היה החשבון פשוט: שרגאי הוא איש מפלגה (הפועל המזרחי), עסוק בענייניה, מרבה לנסוע לויעדה זו ואחרת בחוץ-לארץ, ומעל לכל, הוא איש

ראובן שרי, ראש אופוזיציה צווחות, האשמות הדדיות וקללות

חולה. רק לראש עיר כזה מוכנים היו הציונים הכלליים, ואתם אלישה, להסכים. ראשות העיר המעשית היתה נשארת ממילא בידם. הטעות הקטנה שנפלה בחשבון, היתה הבישול בהעדר הסבה.

הימים חלפו ומי שלא חלה ולא נסע, היה שרגאי. במקום זה ניגשו לעניינים בריצינות תמימה כמעט בהתחשב עם מט-רות שותפיו. בחיפוש אחר דרך להפעלת השרותים הצירו-ניים ביעילות, חסכון בלי מהפכות ככל האפשר, העמדת ענייני העיר מעל למקח המפלגתי, התנגש חיש מהר בחבריו לקואליציה לא פחות מאשר ביריביו באופוזיציה. המריבות בחדר הישיבות היו, כבכל משפחה הגונה, על ענייני כספים. הגרעון הציץ מבעד הורים רבים מדי בבגד הקרוע ששמו תקציב. ראובן שרי דפק על השולחן הירוק, האשים את הקואליציה בפשיטת רגל מאורגנת. הנקודות להאחז בהן היו מספיקות לאופוזיציה שמאלית: 180.000 ל"י לשנה שצריך היה לגבות מבעלי הבתים על חשבון עבודות ציבוריות ש-העלו את ערך רכושם בעקיפיה, לא הוכנסו, מתוך חשש לפגוע בבוחריים נאמנים. משכורות עובדים שולמו באיחור רב. הרי-בות לממשלה החוזרו באיחור, או לא החוזרו לגמרי. התקציב הוכן על פי מספרים של הכנסות שרמי יותר לחלומות נצי-מים מאשר למאזן. עיריית ירושלים החליטה פחות או יותר

הצווחות, האשמות ההדדיות, והקללות שהושמעו סביב השולחן הירוק באולם הישיבות של עיריית ירושלים כמעט והגיעו לשיאן. כיוון שגם כוסות וכסאות כבר עפו בחדר בו יושבים 21 חברי המועצה סביב השולחן בצורת הפרסה, נשאר בתור המשך הגיוני לדרך בה התחילו רק השלב האחר-רון, שלב המכות ממש. מועצת עיריית ירושלים תדמה אז, למה שהיא קרואה בפי תושבי העיר כבר כיום, השוק.

שלושת הצדדים היריבים בעירייה, הקואליציה, האופוז-יציה ועד לפני עשרה ימים ראש העיר, מתחרים בגילוי היר-

אליהו אלישר, ראש עיר בפועל כסא, שולחן כתיבה ומכונית

כחות לאשמתו של הצד שכנגד. האופוזיציה השמאלית מא-שימה את הקואליציה הימנית בחוסר כל כשרון להנהלת ענייני העיר, הקואליציה מגדירה את האופוזיציה כסכסוכים מפלגתיים בחסד עליון, ושלמה זלמן שרגאי, שהתפטר לפני ששרה ימים מתפקידו הנעלה ורבי-הצרות, מאשים את שניהם כאחד בחוסר אהבת עיר הקודש. הצדק, כרגיל, הוא עם כולם.

הקבצנית נשארה קבצנית

השעיר לעזאזל, הוא במקרה זה, כברבים שקדמו לו, הבריטי. ירושלים, שיחד עם תואר "הבירה" צריך היה לת-לות בה גם תואר שני — "הקבצנית בין ערי ישראל" — לא נהנתה מפיחוח מימיה. מעיר הפקידות המנדטורית, הצטמצמו חוקי העיר לצווים מונעים תנופת בנייה ושגשוג כלכלי ליישובה העברי. עיריית ירושלים לא ידעה את אותן הצרות המשקיות שהכירון באותה תקופה תל-אביב או חיפה. היא לא השתתפה בהחזקת בתי-ספר, לא נשאה באחריות המ-לאה לחלק היהודי של העיר שהיה מוטל על שכמי ועד הקהילה העברית, אבדה כמעט כליל בצלה החזק של ממשלת פלשתינה (א"י) שקבעה את מושבה גירושלים.

כשקמה מדינת ישראל, ואתה עיריית ירושלים העברית, השתנה רק השם. הקבצנית נשארה קבצנית, לא זכתה ב-15 למאי בשום גורל. למעשה החלו הצרות למחרת היום, הע-סיקו את דניאל אוסטר, שנתמנה ראש עיר, ואת איש מפא"י ראובן שרי, סגנו, ששמו בימים ההם עוד היה שרייבמן. אלא שהרעש שהקימו פצצות הלגיון היה כבד מדי מלתת לכמה צעקות בבניין העירייה לחזור חוצה. לתושבי ירושלים היו צרות יותר גדולות מעירייתם. לא קשה על כן לשרי לדבר, כיום, על עיריית "אוסטר-שרי" בחיבה רבה, כאילו מתגעגע הוא אליה, ולא ידע שיתוף פעולה טוב מאותו שיתוף-פעולה מימיו. נכון הוא, כי לא קראו באותו זמן לעיריית ירו-שלים השוק. אך נכון הוא גם, כי גרעונות וחוסר-חשבון רציונאלי, האשמות ששרי מטיח נגד העירייה של היום, קלים יותר להסביר בזמן הפגזה מאשר בתקופת שלום.

במקום העשירי, בובה מתאימה

הסירחון שיצא לרחוב החל מיד אחרי הבחירות (הראשון-נות מאז 1936) לעירייה, בסתיו 1950. דמויות חדשות היר-פיצו בשמי העיר על מנת להאבק עם האנשים שנהלו את העסקים עד אז. אליהו אלישר, חבר כנסת וסוחר ירושלמי, לא הסתפק בהצלחתו בשטח המסחר, החליט לנסות כוחו ב-פוליטיקה. הוא השכיל להבין מה דרוש לחלק לא קטן של הירושלמיים: סיסמה גזעית לבני עדות המזרח הברבים, נטייה אנטי-מפאית לסוחר ירושלים המאוכזבים שמעמדם נהרס בשנות המנדט האחרונות ובחודשי המצור. הוא תפר את שתי המגמות לאיצטלה אחת, הופיע ברישימה חסרת הגיון אוביקטיבי, ס"צ. (ספרדיים-ציונים כלליים, רשימת המרכז).

סרטינו

"אל הנשק"

אל הנשק הוא סרטו של דאני קיי. לאחר הצלחתו הגדולה על כמת ברודוויי, הסרט, שהופק בעיצומה של המלחמה, מכיל מנה גדושה של תעמולה שנועדה לרומם את רווחם של החיילים, בעיקר בעזרת רגליהן וחיוכייהן של נערות גולדבין. קטעים אלה הם, כמובן, החלשים בסרט. רומן ורוד בין דאנה אנדרו לבין קונסטנס דאולינג גם הוא תורם למנת השעמום.

אבל לאג הנשק מעלה אחת גדולה: דאני קיי. קיי הוא הפנים במרום ילכתו, וגם החומר שהוא משתמש בו בהופעות-היחיד שלו הוא משובח ביותר. חסידיו של קיי, והם רבים מאד, יקדמו בברכה את ההדרן על השיר המתאר סרט הוליבודי, על הקטע חסרי-המלים אודות דרכו של טוראי בצבא.

שני ציפלין? קטעים אלה מעוררים את המחשבה שדאני קיי הוא עתה בדרך הסרט הגדול ביותר בימינו, לאחר ציפלין, כמובן. אין כמעט כל ספק בלב כל מי שראה אותו על הבמה, כי במיזיוק הול אין שני לו. גם ראשית דרכו של קיי בעולם השעשועים יש בה משהו מתחילתו של ציפלין: שניהם חניכי הבמה הזעירה, שניהם רקדנים מצוינים, מימיקנים רבי הבעה. אולם בזה מסתיים המיזיון בין השניים. ציפלין הוא אומן יוצר גדול, הכותב ומביים את סרטיו וגם מחבר בשבילם את המוסיקה; קיי נאלץ להעזר בכתבים שונים (ביניהם אשתו, סילביה פיין, המחברת את המלים למרבית שיריו) והללו לא תמיד מפקים חר מר ההולם את כשרונו. מלבד אל הנשק, העזר מברוקלין, חיי וולטר מיטי, לא היה דאני קיי ברימול בתסריטיו. המהדורה החדשה של אל הנשק תקדום על כן, בברכה.

"אשה למכירה"

מבחינת המבנה אשה למכירה הוא סרט צרפתי מעניין אודות אשה צעירה (סימון סיניורה) שואפת-בצע המרוששת את בעלה (ברנר רלייה), בעל בית-ספר לרכיבה. בתחילתו של הסרט רואה הצופה את האשה מנקודת מבטו של הבעל התמים והמנופש. בעיניו היא אשה-למופת: יפה, נאמנה, טר בה. בחלקו השני של הסרט נראית אותה אשה כאורא אחר לחלוטין, כמות שהיא כאמת. זהו סרט כמעט סטרינוברגי, השופך אור אכזרי על האשה. אלא שיוצרי אשה למכירה לא העזו ללכת עד הסוף, תיבלו את סיפור המעשה ביותר מקורטוב של רגשות ועל-ידי כך נטלו את העוקץ מכל הסיפור, הרי תירו רק צל של מה שהיה יכול להיות סרט פסיכולוגי מעניין.

הוליבורד

לחיים ולמוות

לפני שלוש שנים הופיעה בעיתון ה"הור" מוריסטי האמריקאי ניו יורקר קריקטורה: שטח גדול מוצף מים עד גגות הבתים. כל הגגות ריקים, רק על אחד מהם מצטופפים עשרות אנשים, נמלטים מן המים הגואים והולכים. על גגו של בית זה מתנוססת אנטינה של טלביזיה.

פוט לפי ההתקדמות הטכנית עד כה, לא יארך הזמן והטלביזיה תהיה גם היא ססגונית.

ישום כך הגבירו אנשי הוליבורד את מאמצייהם בכיוון אחר: סרט התבליט: על עקרונות התבליט כבר השתלטו, הבעייה עכשיו היא שכלול שיטה סטנדרטית, שתתקבל על דעת הכל. איך שהוא, מפיך הוליבורדי אחד כבר סיים, זה עתה, את סרט התבליט הארוך הראשון בתולדות הקולנוע, באנגליה נפתח החודש בית-קולנוע ראשון בעולם המערבי, המוקדש בעיקר להצגת סרטי-תבליט, מהם קיים כבר מלאי ניכר של נושאים קצרים.

מיהור השם. לגבי ישראל, פירוש כל הדברים האלה הוא מיעוט סיכויים להכנס לחבר המדינות המיצרות סרטים גדולים, בגלל האפשרויות הטכניות הדלות ואי-היכרות לת להכנס למסלול מרוץ החידושים הטכניים. מאידך, באם ידעו אנשי ההסרטה לנצל את ההזדמנות, יטהרו את תעשיית הסרטים בארץ

דאני קיי ונערות גולדבין (אל הנשק) בין הכתבים: אשתו סילביה

מן השם הרע שדבק בה עקב פעילותם של נוכלים ולא-אמנים בשטח זה, עלולה ישראל להספך למרכז הספקה של סרטי טלביזיה קצרים וזולים.

בקצרה

מרי אנטואנט. מהדורה חדשה של הסרט רבי-המשתתפים אודות המלכה הצרפתית בעלת הראש היפה אך האומלל. נורמה שירר, רוברט מורלי, טירון פאור.

ג'יניס האן. סרט מערב-פרוע בתלבושות של ימי הביניים, כביכול. ילדתי. אך בלייט.

לקראת יום הדרור. סרטשע אודות אסיר משוחרר, שוטר ובלונדינית-שחר חרות ששניהם מאוהבים בה. רומת רומן. העונם הזה ממליץ על: אל הנשק.

זה היה המצב אז: בעל מקלט הטלביזיה היה זוכה ערב ערב לביקור השכנים מסביב למסך הקטן, נהנים מן התכניות.

עתה הלתזנה חכל: שוב אין השכנים מהלקטים אצל בעל המקלט; לכל אחד מהם מקלט משלו. ייצור מכשירי הטלביזיה מוד כיר במידה רבה את המצב לפני המשבר הגדול של 1929. עת תעשיית הרדיו באמי ריקה הגיעה לממדים עצומים כל כך שהשלב פוחית התפוצצה, מליוני חוסכים זעירים איבדו את כספם, עשרה מיליונים של מחוסרי עבודה עמדו בתורים ארוכים לזכות בצלחות מרק שעועית.

אף-על-פי שכיום אין סכנת התמוטטות נשקפת למשק האמריקאי בכללו ובזאת שלא לטלביזיה נלחמת תעשייה אמריקאית גדולה אחרת, אם לא על קיומה, הרי לפחות על הרמה שהורגלה לה משך עשרות שנים: הקולנוע.

משך השנים האחרונות נסגרו עקב התי

אנגליה

אותו אלוהים. דרך אחרת

"היהודים הם אנשים מצחיקים", התחיל נער לא-יהודי בן 12 את חיבורו באחד ממ"פורסמי בתי-הספר הפרטיים באנגליה, ברייאר קליף. היה זה אחד החיבורים של תלמידי בית-הספר שמטרת כתיבתם היתה לעודד את המגע והידידות בין בני הדתות השונות. התלמידים הלא-יהודים כתבו על היהודים "התלמידים היהודים על הלא-יהודים. סיכם תלמידי לא-יהודי: "היהודים חוגגים את יום הראשון בשבת". תלמידי אחר החליף את השבת החדש-שבועית ביום הכפורים החדש-שנתי, קבע: "הם (היהודים) אינם אוכלים אחרי יום ששי ולפני יום ראשון." שלישי מבין 51 התלמידים הלא-יהודים ברייאר קליף (מספר התלמידים היהודים: 14) היה פסקני עוד יותר: "היהודים אינם מתחצצים בשבת".

רוב הנצרים סיבחו את היהודים, הזכירו בין השאר, כי "היהודים אנשים טובים מאד למרות שאין אנו מבינים את לשונם". לא היה זה סיכום השוני היחיד. סייע תלמידי יהודי בן 13, יוצא הולנד שבילה את שנותיו הראשונות על אדמות במחנה השמדה נאצי, את חיבורו על הלא-יהודים: "הם (הלא-יהודים) מצמינים באותו אלוהים, אבל בדרך אחרת".

ברית-המועצות

הפלייה לטובה

אחר שהאקונומיסט הלונדוני יצא בסידרת מאמרים על יהדות ברית-המועצות בת שני המיליונים קבע כי היא נתונה להפליית וכמעט ששבה להיות מיעוט גרדף כבימי הוצארים, לא התאפק קורא אחד, חיימן אבי רסקי, המאמין במספרים, שיגר רשימת שא לות למערכת השבועון האנגלי רבי-השפעה והתפוצה.

שאל הקורא אברסקי: מה זאת הפלייה? האם העובדה כי כל חמישי מבין זוכי פרס טטאלין (המקביל הסובייטי לפרס נובל) הוא יהודי, היא הפלייה? האם העובדה כי ארי בעה מבין אחר-עשר עורכי ירחון משרד החוץ הסובייטי הם יהודים, היא הפלייה? או האם היחס המספרי הדומה במערכות עתונים רבי השפעה כוופרטי אקונומיקי (ירחון הכלכלה הרשמי) והיומנים של המפי לגה ושל המדינה, פרבדה ואיבסטסיה, הוא המוכיח על הפלייה? מסקנתו של הקורא המאמין במספרים: אם יש בברית-המועצות הפלייה כלפי האזרחים היהודיים, הרי היא הפלייה לטובה.

סוריה

רק עשירית נותרה

לפני עשר שנים כאשר סוריה זכתה בעצמאות מידי צרפת, היתה העדה השלישית בגודלה במדינה החדשה העדה היהודית, שמנתה כשלושים אלף נפש, אחד למאה מכלל האוכלוסים. עם התפרסם השבוע תוצאות מפקד אוכלוסי סוריה נתברר כי היהודים שמרו על עמדתם, העדה השלישית. אך מספרם הצטמצם לכדי עשירית, 2889 נפש.

הרות ה... בעולם ההוא

השלושה לבשו תחפושת של רמקולים, שהדמו אותם ללולואיס. הם התקרבו בחושך למפקדת המפלגה. "אנו צריכים להתפרץ למיפקדה", לחש מוסקה. קיבלתי ידיעה שמתקיימת שם ישיבה של ראשי כל המפלגות. הדבר יכול להשפיע על כל תכניתינו. צריכים לשמוע מה הם מדברים!" הוא הצביע על חלון חשוך אחד. "עלינו לטפס לשם!"

וזה הציג אנו. זה התברר של המשוגעים זמנתינה - מיטו בעדי-השפם, האדם המחפש את... פתאום התפרץ אחד המשוגעים אל מוסקה, לחש לו משנה באוזן. היה זה מרגל שנשלח למיפקדת מפלגת אנו-אנו. מוסקה החזיר. "בדאו מהר", אמר לרותי ולטוטו.

אחרי שרותי התפוצצה, הגיעה למושב המרובע, שם פגשה בגזע של אנשי-מפלגות שהיו להם רמקולים במקום ראשים. ראש מפלגת השלטון אנו... כלא אותה כבית המשוגעים, בו נמצאים בני... לכ הדפקטיבי כיים, שצמחו להם ראשים כטעות. שם... את מוסקה, איש נגבה שהתפוצץ אף הוא,

(המשך מעמוד 7)

משדחת האלופים. בשנותיו האחרונות הת' ליט שדה להצטרף למפלגה. הדבר בא לו, לאיש הבלתי-מפלגתי בה"א הידיעה, כמסקנה שהוציא מלקח פרוק הפלמ"ח וסיבותיו. ומאחר שהחליט את ההח' לטה, הלך עד הסוף, כפי שעשה זאת תמיד.

במפלגה החדשה, מפ"ם, נתקבצו כל בני השלי"י שיהיה הגדולה מימי החיכוח בהגנה. אולם במפלגה עצמה נפרדו דרכיהם. גלילי רוב תניכיו של שדה, פורשי מפ"ם, היו המתונים. אנשי השומר הצעיר, משה סנה ויצחק שדה, היו הקיצוניים.

שדה לא הושפע על-ידי אחרים. הוא הפיץ את דעתו באופן עצמאי, מיד עם התערור כל ויכוח. הוא גינה את טיטו לפני שעשתה זאת המפלגה, דרש להבחין בין גרמניה המזרחית והמערבית, הביע במאמר סנסציוני ("הקרב") איסמעילייה" אהדה למאבק העם המצרי, דרש להכניס את הערבים למפ"ם ולשתף פעולה עם מק"י. הדרך אל המחתה הסובייטי היתה קלה לו: הוא אהב תמיד את רוסיה, שפתה ותרבותה, יצא ממנה לא מתוך התנגדות לקומוניזם טיטו אלא מתוך משיכה לטרומפלדור. מבחינה הכר' תיה היה תמיד קומוניסט או כמעט-קומוניסט.

רבים מאהדיו החלו מקטרגים על מאמריו בעל המשמר, בהם מסר את דעותיו בפשטות שהיתה אופ' יינית לו. אולם הוא המשיך בדרך, חיך למקטרגים, קיווה כי במרוצת השנים יצטרפו לדעתו גם יגאל אלון ושאר האלופים (שמעון אבידן, איש השומר הצעיר, לשעבר קומוניסט גרמני, היה כבר במחנהו). עם פרוס וזינד מפי"ם בקיץ 1951 נעשו נסיונות קדחתניים להניע אותו להישאר בישראל בין שתי השימות, ששני דובריהן העיקריים היו שני ה"רמ"אים לשעבר — סנה בחזית-הליכוד וגלילי ב"חטיבה לאחדות העבודה. משלחת של אלופי הפלמ"ח ביקרה ליד מיטתו בבית-החולים, דיברה אתו עד שעוררה את רוגזו של הרופאים. אולם הוא נשאר איתן, הציג את מועמדותו ברשימה התל-אביבית אשר בראשה עמד משה סנה.

"כר המש' שנים..." מפעלו האחרון, החשוב ביותר, היה כתיבת הכרך הראשון של זכרונותיו — הפוקס פתוח. זהו אוסף זכרונות מלבב מימי ילדותו הראשונים, המעידים על זכרונו הפנומנלי של האיש. כמעט כל ידידיו, כולל יגאל אלון, הפצירו בו להת' חיל את המלאכה מן הסוף, לכתוב תחילה את הכרך על המאבק ומלחמת העצמאות. אולם מתוך אופטי' מיותו הרגילה, בכטחון שיספיק לגמור את המלאכה, דחה את ההפצרות. "עכשיו לא יתנו ממילא לפרסם את זה. בעוד כמה שנים, כשלא ישלוט עוד בארץ המשטר של בן-גוריון..."

אולם ידידיו כבר ידעו אז כי הספר לא יכתב לעולם. כי הרופאים אמרו את המלה הנוראה: סרטן. המחלה שאיש אינו יודע מהי וכיצד לעצרה, צדה את האדם שלא היה לו תחליף. מסביב לאיש שלימד פעם את תורת הקונספירציה נקשר קשר של סודיות מיוחדת בכינוי, רופאים, ידי' דים וכנימישטחה עשו יד אחת להעלים את האמת מעיני שדה. הם עודדו אותו לעשות תכניות לשנים רבות ("כל חמש שנים אכתוב כרך אחד..."). כאשר התנפחות האופיינית לסרטן החלה מסתמנת בבטנו, הסכימו לו הרופא — ד"ר פלר — כי זוהי התנפחות הכבד, וכי זה סימן טוב. שדה הסביר את הדבר בשמחה לידידיו, שלבס כמעט נשבר בקרבם.

מדי יום היה שדה עובד בבוקר, מכתוב לרות לבני, הכתבנית, את הפרקים הראשונים של ספרו השני, אחרי הצהרים היו הכאבים מתגברים, ושוב לא יכול לעבוד. אולם איש לא שמע איפעם אנהא מפיו, ומבקריו היו מוצאים אותו כשחיוך עדין על שפתיו ועיניו שופעות טובלב בנין, כרגיל.

"איש אחד נמאס." לפני חודש, אחי בדיקה, קבע הרופא שחיי יימשכו עוד שבועיים בלבד. אך למרותו של האיש הזימה את הרופא — מבלי לדעת כי סופו מתקרב בעקבות אכזריות, ומתוך שליטה מוחלטת בכל כוחות שכלו, המשיך לחיות. הוא סרב לעבור לבית-החולים, גם סרב להכניס לביתו אחות קבועה. ידידיו מצאו פשרה — שרה יופה, חובשת מיומנת וחתיקה ובת משפחה פלמ"חית מפורסמת, הוכנסו לביתו. היא שהתה לידו עד צאת נשמתו. מלחה קבועה אחרת בכברת הדרך האחרונה היתה ד"ר חנה סנה, אשתו של משה סנה (שגם היא, כבעלה, רופאה).

לעתים תרו הידידים אם אמנם מאמין הזקן לדב' ריהם, או שהוא מסתיר מעיניהם כי יודע הוא את מצבו. הם ניסו לזווד את הדבר באופן דיפלומטי, לשמוע מפיו הוראות לעתיד משפתתו. אולם הזקן לא זו מאופיינות, אם כי היו גם לו התקפות של ספק. באחד הימים אמר ליעקב סלומון: "איש אחד נמאס עלי — האיש יצחק שדה...". בכל זאת הגטיח לשהיה יופה לתת לה הזדמנות סידרת הרצ' אות על הציור הקלאסי, למען תבין את ציוריו ביתו. זה היה 48 שעות לפני הסוף.

ביום האחרון הרגיש שדה כי חל בו שינוי. "מה קרה לי? שאל את סלומון, "אני מרגיש את עצמי כל כך חלש! אף פעם לא הרגשתי עצמי חלש..." הרופא שהוזעק העיף מבט בגופו, שהעור היה תלוי ממנו ושריריו הגאים נעלמו. "אני יודע את זה, הוא חי עד עכשיו", התפלא. אחר הודיע: הוא יכול למות כל רגע.

"אני צריך לישון!" כשכב האמבולנס להביא אותו לבית-החולים, שכב על האלונקה, העיף מבט אחרון בגנו היפה. "ראו כמה יפה השמש המשליכה אור על הפרחים", אמר חרש.

ליד מיטתו, בבית-החולים, היו שרה יופה, חנה סנה, יעקב סלומון וישראל גלילי. הזקן גסט. והנה, במאבקו האחרון, נתגלתה רוחו יותר מאשר בכל קרב קודם בחייו. גם בגיטתו, עד רגעו האחרון ממש, לא חלשה רוח זו. בן-תמותה רגיל מאד במצב זה השליטה על פעולות גופו. לא כן יצחק שדה.

גיתנו לו סמי שינה, אולם הם לא פעלו. "אני עייף? אמר, "אני צריך כבר לישון!" ובפנותו אל חנה סנה: "דוקטור (בהדגשה) חנה סנה — האם אין הכוונ הרפואי מסוגל ליישן אותי?"

הוא פנה אל הקיר, ביקש כי כולם ילכו לביתם. "מה יש? שאל, "למה את לא עוזבים? חנה סנה אמרה כי יש להם זמן, כי יחכו עד שירגיש יותר טוב. "מי נמצא כאן?" שאל, מבלי להסתובב אליהם. ביתחיים הופיע גם משה סנה. ישראל גלילי יצא כדי לטלפן ליגאל אלון לאנגליה, להודיע לו על מצב הזקן ולבקשו לחזור מיד. אולם יגאל לא הספיק.

אין ספק ששדה סבל באותם רגעים יסורים גור' אים. אולם הוא לא נאנח, לא השמיע קריאת כאב. המלים האחרונות היו מוקדשות לפלמ"חאית המסור' רה, שבילתה לידו את החודש האחרון. "שהיה... שרה..." מילמל, כנראה כדי לבקש משהו. אולם הוא לא סיים את המשפט.

ברגע האחרון ממש נכנס לחדר משה דיין, שהביא במכוניתו מטבעות את איוה, הבת הבכורה, ובעלה אולם שיה שוב לא הרגיש בהם. בשעה 21.08 נפח את נשמתו, כשלידו שני ראשי המפקדה הארצית של ההגנה, חניכו מימי הפלמ"ח משה דיין, מפקד גדוד פלמ"חי וחובשת פלמ"חאית.

"מי נמצא כאן?" היתה זאת חברה סמלית. למשך כמה שעות אחרי מותו שוב קמה לחיים הת' קופה הגדולה, אשר יצחק שדה היה ראש מעצביה, תקופת ההתנדבות והמופת האיש, ההכרח הפנימי והצו המוסרי, תקופת של אידיאלים פשוטים ובלתי מתפשרים, חסרת קנאות ושנאה.

תקופה זו מתה לפני יצחק שדה. אולם כל עוד חי הוא, בביתו הקטן בשכונת גבעתי-עלייה, היה גד-מה שקודש לחייו.

ואולי גם לא מתה. על קברו של טרומפלדור נולד יצחק שדה. אולי יולד טרומפלדור השלישי על קברו של הזקן.

כמה חברים הגו את הרעיון להדליק מדורה על הקבר, לשחות כדת. אמר אחד מהם: "הזקן יקום ויגיד לחיים!" ואולי יגיד, כפי שאמר דקות מעטות לפני מותו: "מי נמצא כאן?"

זכריאות ל הפועלים
שתה מיץ תפוזים

מינע עסיס
תפוזים ואשכוליות

* טבעי, טהור ומפוסטר

צינוקורפיה

י. רינדזונסקי
רחוב הקישון 6. תל-אביב

★

גלופות קו **גלופות רשת**

פסנתרים

קניה — מכירה — תקונים

בוננים

וסטרמן את ספיר
תל-אביב, רח' רש"י 9

קדם "שוש"

הוא אמצעי קדיש ובדוק נגד זיעה. קדם "שוש" מונע זיעה ודוחה ריחה. השתמשו ב"שוש" ותוכחו. להשיג בבתי מרקחה ופרפורמיות

אנשי השנה
של
"העולם הזה"

בהתאם למסורת שהחל בה בשנה שעברה יבחר "העולם הזה" בראש השנה באיש השנה — האדם אשר השפיע, לדעת המערכת, במידה הרבה ביותר על הידיעות של השנה, אם זמובה ואם לרעה, כשטחי החיים העיקריים במדינה.

כמו כן יבחר "העולם הזה" באנשים שבלטו ביותר כשטחים השונים בארץ משך השנה — בסופר, בעיתונאי, ברופא, בעורך-הדיון, במדינאי, כח"ב, בשחקן, באיש המדע וכאיש הצעיר תשי"ב.

קוראי העתון מוזמנים לשלוח למערכת, "העולם הזה" את הצעותיהם למינוי איש שנה והאנשים שהתבלטו השנה במקצועות החיוניים למדינה.

הודעה

החל מגיליון 771 נמסרה ההפצה הראשית בכל הארץ לא. קונפורטס. מרכז ההפצה של "העולם הזה" בכל ענייני הפצת השבועון יש לפנות לרח' לידנבלום 9, טלפון 4781.

ס פ ר י ם

פגישה ברומא

לאחר שתלמיד בית-הספר הימי, זאב להב, סיים את לימודיו כנוסט. החל משתלב בהנדסת מכונות בטכניון למצנו נלקח עם ראשית מלחמת העצמאות לחטיבת גבעתי, כובשת הדרום, בה שרת משך חצי שנה כמפקד אחת ממחלקות מגיני נגבה. צורר כדורים מצריים שם קץ, ביוני 1948, לפעולתו הקרבית של להב.

להב חזר, אחר צאתו מבית-החולים (בו רפאו את ירכו ואת ידו) למקצועו הראשון, הפך נווט בחיל האוויר בשליחות מיוחדת של צה"ל באירופה. עם תום השליחות מאירופה החליט להב לשוב ולעסוק בספרות לכתיבת בין אש לאש משך שלוש שנים ישב להב בשעותיו הפנויות (באחרות עסק בייצור שמפניה ליצוא). אל שולחן הכתיבה שלו ולחש עלילה רביגותה שיצאה החודש כפרי הביכורים של יכולתו הספרותית.

הכר קוטרים את הכל. מעשה במגיד צבר בלחמת העצמאות, גיורא, שאחיו הצעיר, המ"מ עמוס, מועבר לגדודו. כדי לחלץ את הידותו של גיורא שהוקבר על-ידי ערבים יוצא עמוס בראש מחלקת מתנדבים הזוכה, בצדק, בכינוי "מחלקת המות ה' ודאי". גיורא אינו מצליח להוציא את גוית אחיו, ההופכת טרף לעורבים רעבתניים, משטח ההפקר. פקודה מיוחדת מעבירה אותו לרומא, בירת איטליה, בה מתקפה ההגנה אתר אוצר נאצי שדו-יהודים אגוי בו אפשר לממן את מלחמת העצמאות ולעצור בעד התמוטטות החזית.

ברומא מחכה לגיורא מייק (מיכאל), פליט הגיטאות וקור-הקופה האבול תאמות נקם (בעיקר כלפי קרל ברוגר, רוצח האובתו ומפקד מחנה ההשמדה בו נכלא מייק), וכמוכן: מסתיר האוצר יקר-הערך). מיד נפתחת התחרות בין ארבעה המעוניינים באר: צר: ברונר עצמו, מפקד מטשרת רומא רודף-הבצע, האינטליגנט הבריטי נציגי ההגנה, בעזרת פילגשו של הנאצי, הצרפתי מתלדה, בה מתאהב גיורא (בין השאר בזכות כשרונותיה המוסיקאיים המזכירים לו את אחיו החלל, עמוס) מתגלה ליהודים מקום האוצר בהררי דרום אוסטריה, התוצאה, כפי שאפשר היה לצפות: כל המעוניינים נפגשים במחבוא האוצר והכל קוטלים את הכל. נשארים בחיים: גיורא ועוזרו ה' רוכשים תמורת כספי האוצר נשק ומזרימים אותו לישראל.

(בין אש לאש 229 ע') — זאב להב — שמעוני (2.350 "ל")

אולימפיאדה

המנה השנייה

סוף, סוף רואים אותה (את נגבה) באופק... הרע איש הפועל לחברו ממכבי, שבא לקבל את פני המנה השנייה של שבי המשלחת האולימפית בנמל חיפה...

השחתי כבר את טעם הפילה" התלוצץ השחתי-החילי נחום (נחציה) בוק, חבריו לא התעצלו, תחרו, ספורטאית, בחכמות של שבים מחויף-לארץ: דוד טבק, הרץ המשופם ביקש סיגוריות מקומיות כדי לגלות הפעם ולתמיד את ההבדל ביניהן לפליארט; אורי גלין התעניין אצל חבריו אם חברתו לא התארשה בינתיים עם אחר וסרן מוניה לביב זכה לנשיקות צלצלניות מפי אשתו ושתי בנותיו ילדות חדרה (ראה תמונה) שהקיפוהו מכל צד.

כדורעף

אספר ביש מזל

מספר מזל, שהביא חוסר-מזל, רדף את משלחת הכדורעף שהשתתפה באליפות העור לממוסקבה.

המספר שהיה בעוכרי המשלחת הישראלית היה מספר המזל הידוע, שלוש. הנבחרת הפי-סידה שלוש פעמים בתוצאה משולשת זהה - 3:0 - לשלוש נבחרות, ברית-המועצות, רומניה ופולין.

כשישראל זכתה סוף סוף, בנצחון (על הלבנון) היתה גם בנאת יד המספר שלוש. התור צאה, לטובת ישראל: 3:0. אלא שזה לא הספיק לנבחרת לטפס לשלב הגמר בו משתתפות שש הנבחרות המצטיינות.

למחרת הופיע המספר שלוש בחמישית, נקם את נקמת הלבנון, שניצחה את הישראלים 3:2 במסגרת המשחקים המשניים, הוכיח סוף פית, כי הוא ביש-מזל לישראלים למרות מהותו המזלית לשאר באי-עולם.

כדורגל

הספורט ים הלכו לצבא

משך שנים גילים אוהדי הספורט בחיפה להתאסף במוזיכרות המכבי המקומי או ליד בית המכבי, מדי מוצאי שבת, לשמוע את תוצאות משחקי הכדורגל שקוימו באופיה שבת ולהתווכח על שחקנים, משחקים וטבלות הליגה.

בין המתווכחים לא נעדר לעולם נקימם של מינו לוי (28) אוהד המכבי, המקדיש את כל זמנו הפנוי לאחר עבודתו כמפעילי הכיכ בת, לישיבת מוזיכרות המכבי. בריציון ה"בית"י (22) ומשחק פלאט (21) איש הפועל,

הידוע רק בכינוי "רויטר" על שום שמשו סוכנות ידיעות לענייני ספורט. אם כי רויטר הוא איש הפועל עובד הואכנובה מסים בתנועת חירות (הסברו: ספורט לחוד, פוליטיקה לחוד).

עד לפני שנתיים היה "רויטר" גם דתי קפ"דן, בסייג אחד: הוא התיר לעצמו גם אז לנסוע בשבתות למשחקי כדורגל, אך בזמן האחרון פרק מעליו במקצת את עול המצ"וות.

יחד עם השלישייה הנצחית היה משהתף תמיד בשיחות חוג קבוע של ספורטאים מצעירי המכבי.

השבת כשנפתחו משחקי הכדורגל, ניתן

שרים ואלוף

בנאום בלתי-מוכן מראש ומלא-התרגשות בכנסת בו בלע חצאי מלים וחצאי משפטים הודיע דוד בן-גוריון על משאת נפשו: אם יתרחק ארבעים מטראס ראש הממשלה יש ברר צונו להתגייס כטוראי פשוט לצה"ל. שאל ח"כ מק"י מאיר וידנר: "בפיקוד האמריקאים?"

בהמשך נאדמו תקף בי. גיי את אחד מ"ותיקי ההגנה", בלי לפרש בשמו, שטען כי שעתו כי צה"ל, ככל צבא אחר, יהנך את הצעירים לחיי בטלה יהירות ושחצנות. שעה שהחכים באולם והאורחים יושבי היציע לחי

הקדע שמואז ("מוניה") לביב, אשתו ובתו האם החברה התארשה עם אחר?

היה לשער שהתיקו (2:2) שקבוצת הכוזה חיפה מליגה ב' הצליחה להשיג נגד הפועל חיפה מליגה א' יעורר הד רב.

אך התגובות לא היו כה רועשות כי במוצאי-שבת נחברר שרוב צעירי המכבי גידי סו לצבא, ורק השלישייה הנצחית המשיכה להתעניין בכל לבה במשחקים.

גיוסם של ספורטאי המכבי יפגע בקבוצות הספורט במידה שהם לא ישוחררו על-ידי הצבא למשחקי הספורט בשבתות. בין ה"ספורטאים שגויסו: הכדורגלנים גינני הרדי ודניאל אסנין, הכדורסלנים יצחק טננבוים ואריה לנדו (אביעתם חברי הקבוצות הבוגריות) והאתלט ושחקן טניס-השולחן יוסף ברגמן.

כיוצא גרמניה אוהב חשבון הקפיד שר ה

חקלאות פריץ נפתלי על סטיסטיקה שורפת במשרדו. בין המספרים שפורסמו לאחד רונה. מספר הצעירים בעלי רשיונות הצייד (למרות שהצייד הישראלי העיקרי, צבאים ויעלים, אסור לרגל התמועטם). המספר: 226.

מספרים מעניינים עוד יותר היו בפיו של תת שר הדתות, זרח ורהפטינג. מספר אנשי הדת המוסלמים בישראל, שמשכורתם משתלמת על-ידי משרד הדתות הוא 133. ביניהם 66 אימאמים, 6 מטיפים, 27 קוראים לתפילה, 18 משמי מסגדים, 14 שומרי מס' גדים ו-2 פקידים מסגדים.

למרות ששר החינוך והתרבות פרופסור בן-ר. רינבורג, החליט לא לעברר את שם משפחתו, הורה לעברר את שמו של אחד מחשובי מוסדות או"ם אונסקו - ארגון ה"מדע, התרבות והחינוך של האומות המאוחדות. השם העברי הוא שם של ראשי תיבות: מ"ח"ח (מדע, תרבות, חינוך) או"ם.

ד"ר פנחס רוזן, שר המשפטים לשעבר המתעניין בשחימת (העולם הזה 773) הסביר מדוע לא הגיעה משלחת ישראל לגמר בהל-סינקי: כיון שבבת הראשון נמצאה לשחימת מערב-גרמניה, בבית השני - מזרח גרמניה והשלישית לא רצו לשחק נגד הגרמנים, נאלצו להכנס לבית השלישי, בו נפגשו לרוע מולם, עם שתי המשלחות החזקות ביותר: הרוסית והאמריקאית.

שוטרים ושליט

בניצוחו של אבא חושי החל בחיפה מבצע ריכוז אנשי הרוח אשר מטרתו למשוך לעיר הכרמל את עמודי התווך של הספרות והאמנות. ראשון המרוכזים: המשורר ש. (שלום שפירא) שלום, שעיריית חיפה הכינה לו חווילה חמודה על הכרמל. אחריו בתור: אנשי התיאטרון וקאמרי.

כאשר ביקש הביי של טוניסה, י. א. זיין, הקצבה של 20 מיליון פרנקים מהנציב ה"עליון הצרפתי, זאן דה-הופלקוק, סרב לפרט את מטרת הכסף. רק לאחר הוצאתו הובררה לצרפתים: הביי צבע את ארמונו בקרטגוס מחוש (הקירות באפור, ה"חריטים בירוק) בניגוד לחוק הצרפתי הקובע צבע אחיד לכל בנייני קרטגוס (קירות לבנים, חריטים ירוקים).

מייד עם בואו ארצה נוכח הארי זיידמן המפקח הכללי של משטרת שבדיה בעל שלו"ש התפקידים (מפקח כללי, ראש הבולשת וממונה על אגף המשרה במשרד הפנים השבדי) בייעולת משטרת ישראל. תוך רבע שנה אחר שהודיע למשטרת שדה התעופה לוד על אבדן מגבעת הקש שלו - היא נמ"צה על-ידי השוטרים הישראליים.

עיר אחרת עליה חלה הגבלת קישוטי בנין על-ידי מושלים דוים: ירושלים, בימי המנדט, בה היתה אסורה בניית קירות חיצינים ממלט.

תשבץ 130

ערון על פי מתכונת הכתיב המלא

מאוזן: (1) מגדולי יושבי השומר הצעיר; (5) קופת רבי"ל בעל הגס; (8) תזווה; (10) כלא לרגל; (12) חלק הגוף; (14) פתחה לפני 30 שנה יחד עם עין חרוד בולשלת הפילוגים בקיבוץ; (17) מנעים זמיר; (18) רודף - דיקן; (20) ...בן פועל - שופט משבט יששכר; (21) "כ... ה' ברא יאותו"; (22) "שורשי יסובכו בית אבנים יחזה" (איוב פרק ח'); (24) מספר הבא לסדר את העצמים; (26) אותיות השפתים; (28) כימנו עשוי הגר; (29) מקום בירושלים שהתפרסם בזמן מלחמת ה"עצמאות; (30) מנהיג דתי מוסלמי; (33) לא... כי יסופר; (35) נתק; (37) "לכה דודי לקראת..."; (39) רואה עצמו נעלה על העולה החדש; (41) בטוי; (42) בבקשה; (43) מן היפות בעירות ה"ישראליות; (45) מר... רביאשי; (46) משמש ל"חימום; (47) הפירוש למלה הרוסית ממנה נגזרה המלה בולשביק; (49) כל... דקה; (50) אנשי ה"אומנות הצעירים עושים דבר זה לשערוותיהם לעתים נדירות ביותר.

מאוזן:

(1) ישוב ישראלי בצפון הרחוק; (2) "שדרות... בתל-אביב (על שם ביאליק); (3) "ספר ל"

130 word search grid with numbers 1-50 in various cells.

משלמי מסים"; (4) ...חן - נתמזה; (6) חבר בית המשפט העליון; (7) "מרדכי"; (9) חפרפרת; (11) גלחם בהם מלחמת...; (13) מדמי את העין ובכל זאת אינו בכי; (15) אחד המוכשרים בין שרי הממשלה; (16) ארוחה; (17) חברת נפט; (19) ירק מאכל שברוב ימות השנה עומדות עקרות הבית בתור שעות רבות כדי להשיגו; (21) התיחס אל העולם בלעג ובעליונות; (23) אם לא; (25) צורת שלטונו של שליט כזה שוב נפוצה בעולם; (27) אינו נמצא בר' אמות; (30) אינו אילן סרק; (31) קיבוץ ליד נחל אלכסנדר; (32) מצב מעורר דאגה; (34) "אין בור... פצע וחבורה ומכה טריה"; (36) מצה; (38) מלה ש"פקידי הממשלה מרבים להשתמש בה; (40) כורע; (43) "למה זה מ... יצאתי?"; (44) מכי התזמורת; (46) שיר ידוע של קיפלינג; (48) בקרבנו.

פרטי ספרים לפותרי תשבץ 127: בטי אוהב-עמי, ירושלים, ממילא 40/36; ישראל סלוצקי, ירושלים, גן רחביה 4; ישראלה קומפטון, רחובות, ויצמן 31.

פרטי ספרים לפותרי תשבץ 128: אלחנן דוידסון, רעננה, רחוב אחד העם; מלכה זיסמן, ירושלים, תחכמוני 32; ישעיהו פשקובסקי, תל-אביב, רות 4.

פני אלי היה גבו של נזיר נוצרי, לבוש שמלת-שער חומה, ססך משולש לכיסוי הראש תלוי מצווארונה. למגני הנזיר היה חבל, לרגליו סנדלים, והם מדש-דשים על רצפת אבנים, לימין אלי חומה, גבוהה מקומת איש, ולשמאלו חצר רחבה, מרוצפת אבנים כולה. גם מאחורי אלי נזירים, וגם מלפניו, אט, אט וזחלת השורה והיא מגיעה לקצה החומה, והיא מימינה, ועוברת לחצר אחרת, ועתה החומה לשמאלה.

נשמעת פקודה לעצור. אלי עצור, ופונה ועומד כשהחומה מאחוריו. לפניו כמה חיילים, מטפלים במכונת-ירייה. ליד החומה הסוגרת את החצר, מימין לאלי, עומדת קבוצת מפק-דים. מכונת הירייה מכונת את לועה כלפי אלי. האיש הקצר עומד ונובח פקודות, ונביחת קראשאגודו, ומכונת הירייה מטטרית, טרטורים קצרים, בהפסקות, כמתעייפת.

והנזירים נשמטים אחד-אחד. והם מוטלים בשלוליות דם, בפינות שונות, ומסביב שקט. דממה. רק תר-תר-תר-תך. הפסקה. ושבו. זה שליד אלי נפל.

אלי נושא את כפו הימנית עד כמה שהיא מסוגלת להתרומם.

מה יש? נובח המפקד.

רצוני להתפלל! אומר אלי.

הזורק! אומר המפקד.

בידי אלי מחברת שעטיפתה שחורה-נוצצת. הוא פותח אותה ומעלעל בה.

מהה, מהה! לא מאיצים בו.

והוא מעלעל ומחפש, ואיננו מוצא. במחברת קטעי דברים שנעטקו מספרים, ככתבי-יד שונים, שירים — כה טפשיים ותפלים. אייה התפילה? אייה תפילת האדון? אייה היא? לא בעמוד זה ולא בזה. אין, אלי מנסה להיזכר במליה. אולי יזכרנה עליה?

אבינו שבשמים, שומע אלי את קול עצמו. מהולל שמך — ומה הלאה? מה כעת? מעתה אין הוא זוכר גם מלה אחת. נאלם, אולי ראוי לך שיגיד? יהיה רועי — לא אחר, בנאותידיא ירביצני? על מי-מנחות ינהלני? — אבל לא. לא זה רצה לאמור. מה היא התפילה? צריך להיחפו.

ופתאום קול: "זה לא יעזור לך, כשם שלא עזר לו." והנה תפס אלי כי אלה רגעיו האחרונים. תיכף טרטר המכונה, וסוף לאלי. לא יהיה אלי. די. לא יהיה דבר. סוף. לא יוכל עוד לעשות מאומה. לא יידע עוד מאומה. לא יחוש כלום. עליו למהר. כל עוד יכול הוא. אלי אחוז בהלה. מה עליו לעשות כל עוד יכול הוא?

עוד נביחה קצרה —

אפלוית שרהתה. אלי במסתו. חרובן שכוה. הוצן האויר בחדר. הוא מתעטף בשמיכה, אבל איננו יכול להירדם. עוד מעט יעלה השחר. אייה חלום נורא. רק יקיצה ברגע האחרון הצילתו ממות. בה!

קם אלי, והעלה את כוכפה.

שהחמו המים, ישב אלי להתגלח. הציץ אל פניו שבראי הקטן, וניסה לטרוד מעליהם את קורי חלומו עם קצף-הסבון. מה לו שהוא חולם דברי-טרון כאלה? הא? אה! נאנח אלי על ידו, שאיננה מסוגלת להתרומם עד לגובה הדרוש. ואולי עליו לצאת ולחיות כאחד האדם? מה לו שהוא קובר את עצמו בעולם של חלומות. אלי סילק את קצף-הסבון מעל צווארו בתנועות מיהרות ומזודות. כך יאה לו, על שהוא מתבשל במוהל זה של מחשבות. גם מורה הגון לא יוכל אדם להיות אם איננו אדם.

ואולי, ואולי — פשוט מאוד — אולי לא טוב שהוא לבד?

צריך עיון. צריך אשה. צריך ילדים.

הנה לכן הלך אלי באותו ערב לבקר את האחיות צורף. שתיים היו, רגינה ושושנה, אחיות מנחם, תלמידו. רגינה הייתה הבכירה, בת עשרים ושתיים. היא גם הייתה היפה שבשתיים. ולוא היה הגברים מחפשים להם נשים בהגיון, כבר מומן הייתה נשואה. כי היא אשר גידלה את המשפחה עוד לפני מות האם, אשה טובה היתה, וסבלנית, וחרוצה. אבל גברים כשהם מחפשים להם נשים אינם נוהגים בהגיון. כשהלך אז אלי בחרוב ליליגבולום, וראה לפניו את דמות הנערה בעלת הגזרה הגמישה, וכשהגבר לו אחר כך כי דוקא אל ביתה הלך, נדמה לו הדבר כבלא.

לכאורה נערה רגילה. עוד מעט תטפחך להתגייס. מתקשר-טת בצעקנות. אבל זה רק בגלל הגיל. יכולה היא לוותר על כמה מעשי חיקוי למבוגרות ממנה. זה ניתן לתיקון. הכול ניתן לתיקון כשנשארה הנערה חן בעיניך.

פתחה לו רגינה, כרגיל.

"ליכנס המורה." תמיד מדברת היא בשקט. ואולי רק אלו?

נכנס אלי, ושאל מיד: "שושנה בבית?"

על פני רגינה עלתה הפתעה. "כן," אמרה. "שקרא לה?"

"אנא," אמר אלי. "רציתי לדבר איתה."

ש שושנה הופתעה כשהציע לה אלי: "אולי נצא קצת החוצה."

יצאו לרחוב, והיא פוסעת לצדו בשתיקה. החשה היא בצעדיו שאינם שווים? איזו לו להסתיר זאת ממנה, אבל אל לו גם להגזים במומיו.

שושנה החליפה "שלוה" עם חברות נערות. כן, הם הולכים ברחוב שלה. הרי זה אחד הרחובות השכוחים, שחושבי תל-אביב ההגונה אינם משערים כי גם בהם גרים אנשים. חיים חיים מאוד.

חבריות מסתכלים בהם. האמנם זוג מזרזם? ואולי לוטשים הם מעיניים כי מכירים הם אותו. "האדון המורה". פנה אלי, והלכו לצד הים. כמה עצים עלובים. מישהו רצה לטעם שדרה. אבל פה אין דבר גדל במלוא נופו. לא איש ולא אילן, חוורים העצים כילדי השכונה.

"היודעת אתן, למה קראתיך לצאת איתי הערב?" שאל אלי (בלי שיביט בה).

"כן," אמרה שושנה, והפעם הופתע אלי.

"רציתי לדבר איתך — ואלי לא ידע איך ימשיך.

"אין דבר," אמרה שושנה. "אתה לא צריך לדאוג. אחי יוסף הוא סמל במשטרה. הוא כבר יסדר את הדבר."

מה יסדר? מאימתי מסדרים שידוכים במשטרה? יוסף? בודאי. הן פעם כבר נפגשו. על מה מדברת היא?

אלי ניתק את מחשבותיו מעניינו. לא על זה היא מדברת. קרה משהו.

"סלחי לי," אמר אלי. "אינני יודע על מה את מדברת."

"לא בעניין שני הטמבלים באת אלי?"

"לא," אמר אלי. מותר לי לשאול מה הוא עניין שני הטמבלים?"

"שון דבר. רק אחד מהם נחקר, והוא אמר שאז היה אתי. ואחי הוא שאל אותי אם זה נכון. וזה הכול."

"מי הם שני הטמבלים?" שאל אלי. ותיכף הוסיף:

"סלחי לי. בודאי אין זה ענייני. רק הודאתי. ולא יוסיפו להטריד אותך בחקירות?"

"אולי," אמרה שושנה. "אבל אחי הוא אומר שלא אצטרך לבוא לבית-המשפט."

"אני רציתי לדבר איתך בעניין אחר," אמר אלי. אבל עתה לא יכול להתיק את מחשבותיו מאותו עניין של שני הטמבלים וחקירת משטרה. "רציתי — אבל הגידי לי, אם מותר לי לדעת: מה עניין זה של שני הטמבלים?"

"אחי יוסף הוא אמר," אמרה שושנה, "שבמשטרה חקרו שני בחורים. בעד שחשדו אותם שהם עשו שוד. ואחד מהם, זה אריה, הוא אמר שם כשחקרו אותו שהוא לא היה בשוד ולא יכול להיות בשוד. מפני שהיה אתי, ונסענו באוטו. ואז אחי בא ושאל אותי. מפני שאחי הוא לא רצה שיחקרו אותי במשטרה. והוא רק כעס מאוד בגלל שיצאתי עם שני בחורים כאלה. אבל שון דבר לא קרה לי. הם רק קיבלו

מידד שיר: החורה מתקבל שיעור

אני יודעת, אמרה. אני יודעת בדיוק איך שאתה רוצה שיהיה. אבל זה לא יהיה כך. תרי אתה בהתחלה תחשוב שאני פיגאנטית. זה נחמד לך לשמוע איך שאני מדברת כך. לא כימו האנשים והבחורות שאתה רגיל אתם, אחרי-כך אתה תחשוב שאני כזאת לא מלומדה, ונורא פשוטה. ואחר כך תנסה ללמד אותי איך לדבר עם אנשים. ותתקן לי כל מלה שאני אומר, ות, ואני אתבייש לדבר בכלל, או אכרח ממש למקום שאני יבונה מדברת כמו שאני יבונה...

ממני אחד מכה בבטן ואחד בעיטה בפרסוף. אבל אני גם לא כעסתי אחר כך. והם עשו לי כלום, והחזירו אותי הביתה."

"אריה?" שאל אלי. "אריה שטאלמאן?"

"כן," אמרה שושנה. "מה יש?"

"לא ידעתי שאת מתחברת אל כאלה," אמר אלי. "אבל אמרתי לך: שון דבר לא קרה לי."

"וגם אני יכול לקרות?" שאל אלי.

"אם אני לא ארצה, לא יקרה," הצהירה שושנה.

"בת כמה את?"

"שב-עסטרנה."

תה כבר עברו את גלי הבתים המנופצים, והגיעו לים. לא היה קר. גם רוח כמעט שלא נשבה. אלי עמד וסקר את פניה. פנים גלויים. מבט גלוי היא משיבה לו. נערה בעלת כל האינטליקטים הטבעיים. הוי, הוי, הוא צריך להודיע לה על המה שטיוול זה. שושנה. אני רוצה שתתיי אשתי. אני בעל-מים. לך לא אכפת ביותר איך בא לי מומי זה. חשובה לך יכולתי להשתכר. ובכך, כמורה אין מומי ניכר כל כך. גם לאלקות שעל כל חצי גופי הימני תתרגלי. אני אוהב אותך מאוד. לא אנהג כך כדרך שנהג אביך באמך. את ילדינו לא אוהב.

היא עמדה וציפתה לדבריו בסבלנות.

אלי, הוהר! אפשר מאוד שנערות נוהגות בהגיון כשהן מחפשות להן בעלים.

"ראי-שושנה," אלי ניסה להטיל את השיחה למסלול הד-רוש לו, אבל נכון. "אני — באתי הערב לשאול אותך אם תרצי לצאת איתי."

היא לא מיהרה להשיב. ברור שהופתעה. אבל מה יש? כלום גרוע אלי מכל אותם פרנחיים?

"אני לא רוצה להגידי לך לא," אמרה שושנה. "ואולי נוכל לצאת יחד ערב אחד או שיני ערבים. אבל אני לא יודעת."

"אני לא אנסה להתעסק איתך," הבטיח אלי.

"לא פחדתי מזה," אמרה שושנה. "וגם אני חושבת שאתה

איש הגון. אבל לאן תקח אותי? אתה לא הולך למקומות שאני הולכת."

על זאת לא חשב אלי.

"לפני שאתה תלך עם בחורה," אמרה שושנה, "אתה לא חושב מה תעשו יחד?"

"לא," אמר אלי. "פעם היתה לי חברה. לפני שנפצעתי —"

"ואתה לא תתבייש שאני אפגש עם החברים שלך?"

שאלה שושנה.

"אני מקווה שלא אתבייש בהם בפניך," אמר אלי. "ואין לך אמה? ואין לך אחים ואחיות?" שאלה שושנה.

"יש לי אם ואב, וגם אח ואחות," אמר אלי.

"ואתה חושב שאבא שלי יוכל לשבת יחד עם אבא שלך?"

זה יהיה באמת קשה.

"ואמא שלך היא לא תגידי כלום כשתראה אותי?" המ' שיכה שושנה.

לי ראה כי עליו להסביר.

"ראי, שושנה. לא חשבת כי הכול ילך למישרים מתחילה. רציתי רק לנסות. בני: נראית לי נשאת חן בעיני. אם תרצי, אראה לך מה שמעניין אותי. נדמה לי שהדברים המעניינים אותי חשובים הם. אולי יעניינו גם אותך. הן אינך טפשה. אפשר שגם אני אשא חן בעיניך. ואז — חשבתני נוכח, אולי להינשא."

שושנה חיכה בברק שינייה הצחות.

"אני יודעת," אמרה. "אני יודעת בדיוק איך שאתה רוצה שיהיה. אבל זה לא יהיה כך. תראה: אתה בהתחלה תחשוב שאני פיגאנטית. זה נחמד לך לשמוע איך שאני מדברת כך. לא כימו האנשים והבחורות שאתה רגיל אתם. אחרי-כך אתה תחשוב שאני כזאת לא מלומדה, ונורא פשוטה. ואחר כך תנסה ללמד אותי איך לדבר עם אנשים, ותתקן לי כל מלה שאני אומר. ואני אתבייש לדבר בכלל, או אכרח ממש למקום שאני יבונה מדברת כמו שאני יבונה. ועכשיו זה נחמד לך לראות איך שאני מתלבשת. ואחר-כך החברים שלך הם יגידו לך שאני מתלבשת כמו פירנדיניה או כמו שבארסה. ואתה תתרגו עליהם, ותלך מכות, בעד שזה לא יהיה נעים לך איך שמדברים עלי. אבל אתה תבוא אלי ותגידי לי איך שאני צריכה להתלבש, מפני שבאמת תחשוב שהם צודקים."

מדברת היא כבעלת-ניסיון. הראתה משהו? הקרה משהו בשכונתה, לאחת מהנערות?

"אבל," אמר אלי, "את מדברת כאילו יש בכלל אנשים שהם סמל לדיבור מהוגן ולבבוש מהוגן, וכמוהם צריכים לנהוג הכול."

"אולי בכלל אין אנשים כאלה," אמרה שושנה. "אבל בשבילך יש. וגם בשבילי יש. וגם בשביל כל אחד לחוד."

"אם תרצי להיות אשתי," אמר אלי, "מתעקש בשלו, תוכי לי להתאים את עצמך לחברתי. לא כן?"

"לא," אמרה שושנה. "גם אם אני אהיה רוצה, אני כבר לא יכולה. אני מפה, מן זאת השכונה. אני לא יכולה להיות מן שם, מן המקומות ההם."

ועתה הנחיתה לו את המהלומה הסופית, מכת-הרחמים: "ואני גם לא רוצה להיות אשה שלך." היא מיהרה להמתיק את הדברים: "אני יודעת שאתה איש טוב והגון. וגם רגינה ויוסף ומנחם וכולם חושבים עליך שאתה איש חשוב ומלומד וחכם. וגם אתה, אף על פי שאתה קצת צולע, אתה באמת יפה."

אבל זה לא מספיק לי," אמרה שושנה. "כשאני אתחתן, אני אתחתן לצאת מן זאת השכונה, אל זירה עם רהיטים. אני לא רוצה להיות כימו אמא שלי. ואתה לא תהיה איש עשיר. תמיד יהיה הראש שלך בספרים."

לי עמד ושחק.

"ובכן, אין כל טעם שאבוא לקחתך," אמר אלי. "אני לא אומרת לך לא. אבל אני חושבת באמת זה לא כיודאי לך."

"ומה עושים אתם בערבים כשאת יוצאת עם הבחורים?" שאל אלי.

"פעם כך פעם כך. אבל אני לא צריכה להיות מלומדה ולא לחשוב איך שאני מדברת ואיך שאני יושבת או עומדת. זה כימו כולם."

בעדינות רבה סרבה לו.

"רוצה את שנחזור?" שאל אלי.

"אני מצטערת שאתה מצטער," אמרה שושנה.

רצה אלי להחליק על שחור שערה. רצה לאמור לה כי אם רוצה היא לצאת מהשכונה, יכולה היא לצאת בחברתו. וכי משום שהגון הוא הפסיד?

"אבל איש שיש לו ממון וזירה גדולה ורהיטים, איש כזה איננו הגון," אמר אלי. "החשבת על זה?"

"כן," אמרה שושנה. "אני לא איכפת לי אם הוא הגון או לא הגון עם אחרים. אני רק צריכה שיהיה הגון אתי ועם הילדים שיהיו לי. אני לא רוצה להתערב במה שיעשה כשהוא לא יהיה בבית. שמה זה העסק שלו. בבית זה העסק שלי."

לאטס חזרו לדירת האחיות. כמעט על עברה בינם מלה אחת.

כשעלה לחדרו, מצא את מרים יושבת ומחכה לו. הא לך! ומה יעשה בזאת כעת?

היא לא העלתה אור, ורבעה על הספה, כשרגליה אסופות תחתיה.

"מחכה אני לך זה יותר משעה," אמרה מרים.

"אה, כן," אמר אלי, שעוד לא הספיק להתאושש.

"מה לך?" שאלה מרים.

"לא כלום. קיבלתי שעור."

"שעור במה?"

"שעור בשימוש הלשון," אמר אלי. "התפלאתי לשמוע כמה אפשר להביע במלים פשוטות ובלי דקדוק. כן, מעניין מאוד."

הוא שתק רגע. ופתאום אמר: "סלחי לי מרים. הרשיני לבקש ממך כי תלכי מפה."

"מה לך?" שאלה מרים בשנית.

הוא לא יכול לענות. כועס היה על כל המין הנקבי.